

Biblicum

- tidskrift för biblisk tro och forskning

Nr 4 2005 Årg. 69

INNEHÅLL

Redaktionellt. Alvar Svenson	161
Jesus i tid och rum. Seth Erlandsson.....	165
Inledning till Bibeln – del 16. Brev från den tredje missonsresan (forts). John Vogt.....	178
Kallelse og vigning - om insättandet av herdar i NT:s församling. Alvar Svenson.....	185
<i>Litteratur:</i>	
Svåra verser i Bibeln. Seth Erlandsson.....	198
<i>Utblick över samtiden</i>	204

BIBLICUM – tidskrift för biblisk tro och forskning

Ansvarig utgivare: Alvar Svenson.

Redaktionskommitté: Alvar Svenson, Stefan Hedkvist och Egil Edvardsen.

Tidskriften utkommer under 2005 med 4 nummer.

Prenumerationspriset för 2005 är 150 svenska kr (stud 90 kr).

Norska prenumeranter betalar norska kr 135 (stud 85 n kr).

Finska prenumeranter betalar 17 Euro (stud 12 Euro).

Postgiro Sverige 152335-6

Bankgiro Norge 7877.08.15400

Sampa Bank Finland 800017-70843747

Tidskriftens expedition:

Ingvar Adriansson, Släntvägen 10, S-331 35 Värnamo

E-mail: biblicum@bredband.net

Redaktionens adress:

Alvar Svenson, Klasgatan 10, S-340 14 Lagan.

E-mail: alvarsvenson@yahoo.se

Glöm inte anmäla adressändring.

BIBLICUM

tidskrift för biblisk tro och forskning

4/2005

Redaktionellt

Kära läsare, prenumeranter och Biblicumvänner!

Detta år är snart slut och ytterligare ett *nådens år* har lagts till våra liv. Men år 2005 kommer också att gå till historien som ett "nödens år". Redan vid ingången av året var det den stora tsunamin i Thailand, som blev orsak till sorg och smärta också för många i vårt land. Ingen vet med säkerhet hur många som dog i denna förfärliga flodvåg. Genom den ökande turismen har också människor från våra så säkra och trygga nordiska länder blivit mer utsatta i samband med katastrofer runt om i världen.

Det gångna året skall också ihågkommas för den storm som drog fram över södra delarna av Sverige i början av januari. I stormens spår har människor mist sina liv. Svåra olyckor och personliga tragedier har orsakat död och sorg i många familjer. På andra håll i världen har ett rekordartat antal tornados och flodvågor orsakat att hela städer raserats och många människors skadats och dödats. Jordbävningar av allra kraftigaste slag har slagit till mot jordens fattigaste områden och gjort 2005 till ett nödens år.

Fortfarande sitter massor av människor på små bergsskrevor och ser ut över det som en gång var just deras by, hungriga, skadade och döende. De stora hjälporganisationerna är handlingsförlamade och krig hindrar hjälpen att nå de drabbade. Politiker och denna världens stora män och kvinnor, som skulle kunna handla, måste istället barrikadera sig och fordra allt mer beskydd när de samlas. De vackra orden om solidaritet och jämställdhet klingar falskt i de värst drabbades öron i städernas slumområden och inte minst i de s k flyktinglägren.

Allt detta sammantaget visar fram mot en sak, denna tidsålders nära förestående slut. Är det inte vid sådana rykten och nyheter som Guds folk ska räta sig upp, se mot himlen och vänta sin Herres återkomst? ”Men när detta börjar ske, så räta på er och lyft upp era huvuden, ty då närmar sig er förlossning” (Luk 20:28). Av Bibeln vet vi att olyckor och svåra umbäranden här i världen är en följd av det syndafall som drog in hela människosläktet under domen. Efter den dagen har nöd och lidande varit människans ständiga följeslagare. Förbannelsen som Gud uttalade på syndafallets dag är ett ofrånkomligt faktum för varje människa. Därför är det människan förelagt ”en gång dö och sedan dömas”.

Visst är det fruktansvärt att se all denna nöd. Visst är det ofattbart vad vissa människor måste lida här i världen. Visst är det hemskt att se de små barnens ögon, som nyss vant sig vid att nyfiket upptäcka saker runt omkring sig, stirra in i kameran med sin fråga: varför?? Vad är detta för en värld? Vad betyder all denna nöd som finns runt omkring mig?

Vad är då vår roll som kristna i denna värld? Jo, vår uppgift är att vara ett ljus som återspeglar den kärlek som strålar fram i Kristus, vår Frälsare (2 Kor 4:6). Det uppdraget kan vi utföra endast då vi själva lever av hans ord och nåd. Under allt detta är vi medvetna om att det finns en nöd som är ännu långt värre än den som syns genom kameranlinsen. En nöd i människors själar, en andlig nöd, en hopplöshet inför döden och evigheten. Det är en nöd som inte lindras, ens av de bidrag vi ger till olika organisationer och som ingår naturligt i varje tänkande människas handlande, utan är helt beroende av frälsningens budskap.

Därför får vi inte tappa frimodigheten inför allt detta som sker. Utan tvärtom, eftersom den dagen är oss så nära, skulle vår vilja och iver att bära fram Kristi evangelium till människorna stärkas. Och vi skulle med aposteln säga: ”*Jag tror, därför talar jag, så tror också vi, och därför talar vi*” (2 Kor 4:13). Detta budskap får inte fördunklas av allt som sker i världen. Vi får inte låta oss förskräckas eller tystas. Frimodigt måste vi stå upp för sanningen; det är endast den som kan göra oss fria. En blick tillbaka på det gångna året ger då också en påminnelse om att det framför allt har varit ett nådens år. Ett år där varje dag fört med sig vår Guds nya nåd och barmhärtighet till oss.

Vår lilla tidskrift avslutar med detta nummer sin sextionionde årgång. Utan överdrift kan vi säga att den under sin verksamhetstid ofta och på

många sätt har velat ta upp just sanningsfrågan och kämpat för bibelordets sanning. Programförklaringen har varit: försvara Bibeln och säga emot dem som har ifrågasatt och förnekat dess sanningar.

I detta nummer får vi bl a hjälp i studiet och förståelsen av Romarbrevet. Det är John Vogts inledning som ger oss bakgrund och indelning till brevet. Seth Erlandsson har läst *Svåra verser i Bibeln* och ger sin syn på den. Vi kan läsa om hur den nytestamentliga församlingen kallar och insätter sina herdar och lärare.

Vi vill tacka våra understödjare, läsare och prenumeranter för det gångna året. Om vi får ett nytt år vill vi fortsätta med vår tidskrift i samma omfattning som tidigare. Det sker dock en förändring inför kommande år. Undertecknade redaktör och ansvarig utgivare ska efter egen begäran lämna redaktörskapet i och med årsskiftet. Stefan Hedkvist, som har varit tillmötesgående och svarat jakande på förfrågan, ska ta över uppgiften. Undertecknad ber att som ansvarig få tacka för det stora förtroende som visats under de gångna åtta åren. Helt oförberett övertogs ansvaret då Ingemar Furberg hastigt insjuknade 1997. Det är tack vare ett stort stöd från läsekretsen och duktiga medarbetare som det har varit möjligt att utföra detta uppdrag. Också i fortsättningen vill jag vara behjälplig med det bidrag som förmåga och möjlighet tillåter.

Så bereder vi oss på att fira jul till minne av vår Frälsares födelse, i stallet i Betlehem. Vi vill då särskilt påminna om att det var Gud själv som blev människa. När han kom till denna värld var det ingen som stod beredd att ge honom rum. Inte ens hans egna tog emot honom. Han kom som en främling, trots att hela världen med allt som är i den var hans. Men han kom inte för att bli tjänad, han kom för att tjäna och ge sitt liv till lösen för oss. Priset var högt. Men han betalade alltsammans. Inte med guld eller silver utan med sitt eget liv och blod. Det var oss han friköpte, det var våra synder han bar i sin kropp upp på korset. ”Och liksom det är bestämt om människan att hon en gång ska dö och sedan dömas, så blev Kristus offerad en gång för att bära mångas synder” (Hebr 9:27-28). Den som vet detta kan mycket väl säga: ”För mig är livet Kristus och döden en vinst” (Fil 1:21).

Inför kommande år bibehåller vi prenumerationsavgiften 150 SEK (stud 90 SEK), i Norge 135 NOK (stud 85 NOK), i Finland 17 EUR (stud 12 EUR). Vi vädjar om att Du prenumererar så snart som möjligt.

Den som inte betalar sin prenumeration måste vi tyvärr stryka från vår lista eftersom varje nummer kostar i tryckning och distribution. Samtidigt vädjar vi om ekonomiskt stöd till vår tidskrift. Du som vill stödja vår tidskrift kan göra det genom använda det bifogade inbetalningskortet. Vi är också i högsta grad beroende av dina förböner och omtanke. Härmed önskar vi alla våra läsare och vänner en God Jul, i tron på vår Frälsare Jesus Kristus. Det är i hans namn vi kan känna trygghet i en farlig och otrygg värld. Der är för hans skull vi kan resa oss upp och lyfta blicken mot den himmel från vilken vi väntar honom komma en andra gång.

Alvar Svenson

Jesus i tid och rum

av Seth Erlandsson

När något har hänt frågar vi ofta nyfiket: Vad hände? Finns det några vittnen till händelsen? Om så är fallet, vad såg och hörde de? Vem eller vilka är inblandade i händelsen? Vi är nyfikna på vilka de är, varifrån de kommer och vad de sysslar med.

Detsamma borde gälla om de händelser där Jesus är huvudpersonen. Vad hände? Vem är egentligen Jesus? Vad har han sagt och gjort? Vilka är inblandade? Finns det några vittnen?

Det kan vara frustrerande när det inte finns några vittnen till en händelse. Man tvingas då att i stor utsträckning gissa eller spekulera om vilka de inblandade var och vad de gjorde. Det behöver man inte göra när det gäller händelserna kring Jesus. Det finns en hel rad av ögonvittnen. Nya testamentet innehåller deras vittnesmål om vad de har sett och hört.

Ändå yttrar sig många om vem Jesus är och vad han har gjort som om det inte skulle finnas några vittnesmål från ögonvittnen. Det har skrivits många Jesusböcker som innehåller alla möjliga spekulationer om Jesus och vad som hände, helt i strid med vad ögonvittnena berättar. Hur kan det komma sig?

Jag tror mig veta svaret. De vittnesmål som Nya testamentet förmedlar innehåller berättelser om övernaturliga ting, och vittnen som har sett övernaturliga ting kan inte vara trovärdiga, menar man. Jesus kan inte vara en unik person med övernaturlig förmåga. Därför måste de under han sägs ha gjort inför många vittnen antingen vara inbillningar eller ha naturliga förklaringar. Moderna och upplysta människor bör bara tro på sådant som är inomvärldsligt möjligt.

Men om nu ögonvittnena har sett det de säger sig ha sett och hört det de säger sig ha hört?

Om det inte bara är fråga om några enstaka vittnesmål utan en stor mängd som alla är samstämmiga? Om t.o.m. Jesu fiender i några fall tvingas konstatera att det inte går att förneka vad så många såg hända, vad

gör vi då? Kan vi på förhand avvisa en hel rad ögonvittnen som lögnare utan att ha andra vittnesmål som visar att de ljuger?

När man vid en rättegång ställer frågan ”Vad hände egentligen?”, hur går man då till väga? Frågar man inte om det finns några ögonvittnen? Lyssnar man inte först och främst på dem? Det gör man, och inga ögonvittnen avfärdas på förhand som otillförlitliga. För att kunna underkänna flera ögonvittnens samstämmiga vittnesmål måste man ha mycket starka skäl. I regel krävs att det finns andra ögonvittnen som motsäger dessa och gör det troligt att de förstnämndas enstämmiga vittnesmål är påhitade i samförstånd.

Senare tiders Jesusböcker saknar ofta en redogörelse för vem Jesus är enligt ögonvittnenas vittnesmål. I stället lanseras omgående nya eller nygamla spekulationer och teorier. Det är tragiskt att ett rikt källmaterial med många samstämmiga ögonvittnesrapporter inte får komma till tals. Tänk om något liknande skedde i samband med en rättegång! Dessutom är det väl viktigt både för troende och för tvivlare att sätta sig in i vad kristen tro bygger på och vad tvivlare betvivlar, om man nu är intresserad av att veta sanningen om Jesus.

Att presentera Jesus som en mänsklig Superstar (Jesus Christ Superstar), som Maria Magdalenas älskare och make (Da Vinci-koden), som en homosexuell bland andra homosexuella (Ecce homo-utställningen) eller som en revolutionär lik Che Guevara, fångar mångas intresse eller, som Paulus uttrycker det, ”kliar i öronen”. Men det innebär att man bortser från ögonvittnenas vittnesbörd och historiska fakta. Att bortse från vad dessa berättar och i stället ägna sig åt spekulationer går inte för sig i en rättegång. Enligt min mening går det inte heller för sig om man verkligen vill veta vem Jesus är och vad han har utträttat.

Vittnesmålen om Jesus handlar inte om en mytologisk person utanför historien. Hans födelse och verksamhet hör till världshistorien och kan placeras in i tid och rum. Därför ska denna artikel ta upp följande frågor:

När föddes Jesus? När och var utförde han sitt frälsningsuppdrag?

Det är inte så lätt att datera Jesu födelse med hundraprocentig säkerhet. Den tidpunkt som vår nuvarande tideräkning utgår från bygger på otillförlitliga beräkningar av en munk på 500-talet e.Kr. Hur och när denna

tideräkning infördes och hur det kommer sig att den anger tidpunkten för Kristi födelse minst fyra år för sent, återkommer jag till nedan. Jag ska här försöka sammanfatta vad som har betydelse för en tidsbestämning av Jesu födelse och hans offentliga verksamhet och hur en sådan tidsbestämning kan se ut.

Tiden för Herodes den stores död

Vi vet att Herodes den store dog strax före påsken år 4 före vår tideräkning. Enligt den judiske historieskrivaren Flavius Josefus (37-ca 100 e.Kr.) inföll den 15:e Nisan detta år den 12 april (*Antiquitates* 17,8.1 och 17,9.3) och kort före Herodes död inträffade en månförmörkelse (Ant. 17,6.4) som enligt astronomer ägde rum natten mellan den 12 och 13 mars (jfr Ant. 17,8.1). Herodes har alltså dött i slutet av mars eller i början av april. Då var Jesus redan född. Eftersom Jesu omskärelse, hans frambärande i templet, besöket av österländska stjärntydare, flykten till Egypten och mordet på de oskyldiga barnen i Betlehem ägde rum mellan Jesu födelse och Herodes död kring den 1 april år 4 före vår tideräkning, kan Jesus senast ha fötts i början av år 4 f.Kr. Jag tror att han föddes i slutet av år 5 f.Kr. (se nedan).

Tiden för Johannes Döparens födelse

Enligt Lukas 1:5 tjänstgjorde Johannes Döparens far Sakarias i Abias prästavdelning. Prästerna var enligt 1 Krönikeboken 24 indelade i 24 avdelningar som var och en tjänstgjorde i tur och ordning två gånger per år, en vecka åt gången. Abias prästavdelning var enligt 1 Krön 24:10 den 8:e i ordningen. Enligt Talmud var Jojarib, den 1:a prästavdelningen (1 Krön 24:7), i tjänst när templet förstördes den 9:e i månaden Ab år 70 e.Kr., dvs. den 4 augusti. Tack vare denna information går det att räkna ut att Abias prästavdelning år 6 f.Kr. var i tjänst den 17-23 april och sedan den 3-9 oktober. Alltså avlades Johannes sannolikt mot slutet av april eller i mitten av oktober år 6 f.Kr., eftersom Johannes hustru Elisabet blev havande ”någon tid därefter” (Luk 1:24). Nu berättar Lukas (1:26) att när Elisabet var i ”sjätte månaden” blev jungfru Maria havande med Jesus. Sålunda blev Maria havande när Elisabet hade varit gravid i minst fem månader, dvs. antingen i oktober år 6 f.Kr. eller i april år 5 f.Kr. Johannes föddes 3-4 månader senare, dvs. antingen i början av januari

eller i början av juli år 5 f.Kr. Jesus, som föddes 5-6 månader senare, bör alltså ha fötts antingen i slutet av juni eller i slutet av december år 5 f.Kr.

Det är alltså fullt möjligt att Jesus föddes just den 25 december. Om så är fallet skedde Jesu omskärelse den 1 januari år 4 f.Kr. och 33 dagar senare, den 3 februari samma år, bars Jesus fram i templet i Jerusalem (Luk 2:22ff, 3 Mos 12:3-4). Någon gång därefter, kanske i mitten av februari, kom de österländska stjärntydarna och frågade efter ”judarnas nyfödde konung” (Matt 2:1ff). Nu bodde Maria och Josef inte längre i det stall där Jesus föddes och där de fick besök av herdarna, utan i ett hus (Luk 2:11). Omedelbart efter stjärntydarnas besök flydde Josef med Maria och Jesus till Egypten för att undgå den ursinnige Herodes illdåd. I sitt försök att döda Jesus lät Herodes mörda alla pojkar i Betlehem med omnejd som var två år och därunder (Matt 2:16ff).

Vistelsen i Egypten blev kortvarig. Redan kring den 1 april dog Herodes, och Josef kunde nu ta med sig Jesus och Maria och återvända till Israels land. Men eftersom Arkelaus, som var mycket grym och hade det sämsta ryktet av alla Herodes söner, tog över makten i Judeen, vågade Josef inte återvända till Betlehem utan flyttade tillbaka till Nasaret i Galileen (Matt 2:19ff).

Stjärnkonjugationen år 7 f.Kr.

År 7 f.Kr. hände något ovanligt: Planeterna Jupiter och Saturnus sammanstrålade i fiskens stjärnbild inte mindre än tre gånger (i maj, oktober och december). Många har satt detta fenomen i samband med den stjärna som de österländska stjärntydarna hade sett gå upp och tolkat som ett tecken på att en kung skulle födas åt judarna. I sin bok ”The Life and Times of Jesus the Messiah” (3 uppl. 1886, s. 211f) nämner Alfred Edersheim bl.a. följande: Judisk förväntan på en Messias var förbunden med en märklig och speciell stjärnkonjugation som skulle föregå Messias födelse. I en av de mindre midrasher, som ingår i det verk på sex volymer som publicerats av Jellinek under titeln ”Beth ha-Midrash” (Leipzig och Wien 1853-1878), står det att en stjärna i öster ska visa sig *två år* före Messias födelse (vol. III, s.8). Bo Reicke skriver i ”Svenskt Bibliskt Uppslagsverk”, vol. II, col.1406: ”Antika planetkalendrar ge vid handen, att Jupiter i Orienten betraktades som världshärskares stjärna,

Saturnus som Palestinas, och Fiskarnas stjärnbild som den yttersta tidens tecken.”

Matteus berättar att Herodes i hemlighet kallade till sig stjärntydarna och ”frågade ut dem om när stjärnan hade visat sig” (2:7). När Herodes sedan försökte döda Messias, som han tydligen uppfattade som en jordisk konkurrent, lät han döda alla pojkar i Betlehemområdet som var ”två år och därunder” (2:16). Men varför lät han döda pojkar på upp till två år, när han var ute efter ”judarnas *nyfödde* konung”? Är denna stora marginal bara ett vittnesbörd om Herodes hänsynslösa grymhet? Eller kan det vara så att stjärntydarna berättat om vad de sett två år tidigare? Tyder stjärntydarnas ankomst till Jerusalem två år efter Jupiters och Saturnus konjugation att de kände till den judiska förväntan om att Messias skulle födas två år efter en märklig stjärnas uppgång? Vi vet inte säkert. Men så mycket kan vi säga: Den stjärna som plötsligt visade sig för stjärntydarna när de var på väg till Betlehem (2:9) och som de sätter i förbindelse med den stjärna de tidigare sett, har ingen naturlig förklaring. Om den stjärna som de tidigare sett eventuellt var stjärnkonjugationen Jupiter-Saturnus, så var den stjärna som nu visade sig en övernaturlig hjälp från Gud. Den inte bara gick framför dem, den stannade dessutom över Betlehem, så att de kunde finna honom som de sökte, ”judarnas nyfödde konung”, den utlovade Messias.

Tiden för skattskrivningen

Jesus föddes i samband med en romersk skattskrivning som ägde rum när Kvirinius var kejsar Augustus särskilde representant i den östra delen av Romarriket. Enligt Josefus ägde en skattskrivning rum i Judeen år 6 e.Kr. och vi vet av andra källor att Kvirinius var kejsarlig legat i Syrien år 6-9 e.Kr. Menar Lukas genom att nämna Kvirinius i samband med födelseberättelsen i Lukas 2 att Jesus föddes först år 6 e.Kr.? Inte alls. Denna senare skattskrivning nämner Lukas i Apostlagärningarna 5:37 och han är nogga med att skilja den från skattskrivningen när Jesus föddes. Om den skattskrivning som ägde rum vid Jesu födelse skriver han nämligen: ”Detta var den *första* skattskrivningen” (Luk 2:2). Kvirinius var av allt att döma i tjänst både vid den första och andra skattskrivningen. Enligt den romerske historikern Tacitus (*Annales* 3,48) valdes Kvirinius till konsul över Syrien redan år 12 f.Kr. Omkring år 7 f.Kr. utnämndes han till kej-

serlig legat i Syrien tillsammans med Varus. Efter en del andra uppdrag fr.o.m. år 1 f.Kr. utsågs han på nytt som legat i Syrien år 6 e.Kr.

Kejsar Tiberius 15:e regeringsår

”Under kejsar Tiberius femtonde regeringsår, när Pontius Pilatus var landshövding över Judeen, ...” fick Johannes Döparen Guds kallelse att ”bana väg för Herren” (Luk 3:1ff). Augustus dog den 19 augusti år 14 e.Kr. Men i början av år 12 e.Kr. utsåg han sin styvson Tiberius till sin samregent (*collega imperii*) med kejsartitel. Såväl noten i Folkbibeln som i Bibel 2000 angående Tiberius regeringstid bör därför justeras till 12-37 e.Kr. Därmed börjar Johannes Döparen sin verksamhet år 26 e.Kr., ”Tiberius femtonde regeringsår”. Pontius Pilatus var då landshövding i provinsen Judeen. Hans ämbetstid omfattade åren 26-36 e.Kr.

Tiden när Jesu offentliga verksamhet började

Johannes Döparen ”gick omkring i hela trakten vid Jordan och förkunnade omvändelsens dop till syndernas förlåtelse” (Luk 3:3). Han sa bl.a.: ”Jag döper er i vatten till omvändelse, men den som kommer efter mig är starkare än jag. Jag är inte ens värd att ta av honom hans sandaler” (Matt 3:11). ”Jesus kom från Galileen till Johannes vid Jordan för att döpas av honom” (Matt 3:13). Detta skedde sannolikt i december år 26 e.Kr. eller i början av januari år 27 e.Kr. Det blev inledningen till Jesu offentliga verksamhet. ”Jesus var omkring trettio år när han började sin gärning”, skriver Lukas (3:23). Det stämmer om Jesus föddes i december år 5 f.Kr. Man bör då veta att vår tideräkning inte har något år 0, utan efter 1 f.Kr. följer 1 e.Kr. I början av år 27 e.Kr. var alltså Jesus 30 år (4+26). Efter en kortare tid i Judeen återvände Jesus kring mitten av februari till Galileen tillsammans med sina första lärjungar. Där deltog de i ett bröllop i Kana och där gjorde Jesus sitt första underverk (Joh 2:11).

Året när arbetet med templet pågått i 46 år

Jesus var noga med att enligt lagen gå upp till Jerusalem vid varje påskhögtid. När påsken närmade sig i april år 27 begav han sig därför tillbaka till Judeen (Joh 2:13). I samband med högtiden sa han att han skulle resa upp templet på tre dagar (han syftade på sin kropp, förklarar Johannes). Då fick han följande kommentar av judarna: ”I fyrtiosex år har

man byggt på detta tempel, och du ska resa upp det på tre dagar!" (Joh 2:19-20). Denna kommentar är av betydelse för vår kronologi. Vi vet när Herodes den store började med ombyggnaden av tempelområdet, nämligen år 20 f.Kr. I april år 27 e.Kr. hade detta arbete pågått i 46 år. Vår kronologi blir alltså bekräftad.

Tiden för Jesu fortsatta verksamhet

Efter påskhögtiden år 27 tillbringade Jesus sommaren och hösten i Jerusalem och dess omgivning. Först i december samma år lämnade han Judeen och begav sig via Samarien till Galileen. Att denna resa skedde i december framgår av Joh 4:35 där det står: "Säger ni inte att det ännu är fyra månader kvar till skörden?" Skörden började i april. Efter två dagar i Samarien (Joh 4:43), där först en samaritisk kvinna och sedan många fler samariter kom till tro på Jesus som Messias, "världens Frälsare", fortsatte Jesus till Galileen. Han "kom tillbaka till Kana i Galileen, där han hade gjort vattnet till vin" (Joh 4:46). Sedan vistades Jesus i Galileen från december år 27 till april år 28. En enda händelse rapporteras från denna tid, nämligen hur Jesus botade en kunglig tjänares son bara genom att säga: "Din son lever". "Detta var det andra tecknet. Jesus gjorde det sedan han hade kommit från Judeen till Galileen" (Joh 4:54).

"Därefter inföll en av judarnas högtider, och Jesus gick till Jerusalem" (Joh 5:1). Vilken högtid åsyftas? Det kan inte ha varit purimfesten den 14 och 15 Adar år 28, dvs i mars. Purimfesten firades inte i templet utan kunde firas var som helst i landet. Den högtid som åsyftas måste vara en av vallfartsfesterna, och då ligger påsken närmast till hands, den högtid som överskuggar alla andra händelser i judarnas ceremoniallag. Redan under denna påsk mötte Jesus förföljelse och dödshot i Jerusalem (Joh 5:16-18). Han fick också höra att Johannes Döparen hade kastats i fångelse, och när högtiden var över återvände han till Galileen. Innan han lämnade Jerusalem sa han till sina motståndare angående Johannes Döparen: "Han har vittnat för sanningen." "Han var en lampa som brann och lyste, och en kort tid ville ni glädja er i hans ljus" (Joh 5:33,35).

Tillbaka i Galileen lämnade Jesus Nasaret och bosatte sig i Kapernaum (Matt 4:12-13). Han framträdde fr.o.m. sommaren år 28 som Galileens profet, det ljus som skulle skina i Sebulons och Naftalis land enligt profetian i Jesaja 9. "Från den tiden började Jesus predika och säga: Omvänd

er! Himmelriket är nära”, dvs. himmelriket är nu här (Matt 4:17). Synoptikerna berättar mycket om Jesu verksamhet i Galileen under denna tid, dvs från sommaren år 28 fram till påsken år 29 (den tid som förflyter mellan Joh 5 och Joh 6). När Jesus mättade fem tusen män och undervisade om Livets bröd (Joh 6), ”den mat som varar och ger evigt liv och som Människosonen ska ge er” (vers 27), var påsken nära (Joh 6:4), dvs. påsken våren år 29. Under sommaren år 29 utsträckte Jesus sin verksamhet bl.a. till Tyrus område och återvände sedan via Sidon och Dekapolis område till Galileiska sjön (Mark 7:31).

Under lövhyddohögtiden i oktober år 29 var Jesus på nytt i Jerusalem (Joh 7:1-10:21) men återvände efter denna högtid till Galileen och avslutade där sin verksamhet bland ett folk som enligt Jesaja 9:2 hade sett ett stort ljus. Sedan började han resan till sin offerdöd på Golgata. När han anlände till gränsen mellan Galileen och Samarien, begav han sig till Perea, området som låg alldeles öster om floden Jordan. Där tillbringade han vintern 29/30. I december 29 var Jesus och lärjungarna vid Jordans södra del. Därifrån gjorde han en kort resa till Jerusalem, till tempelinvigningsfesten (Joh 10:22ff). Sedan återvände han till Perea.

Under våren år 30 uppväckte Jesus Lasarus som ”redan hade legat fyra dagar i graven” (Joh 11:17), en handling som direkt hör samman med Jesu egen död. Många judar, som hade kommit till Maria och Marta och sett vad Jesus hade gjort, kom till tro på honom (Joh 11:45). Därför kallade överstepräster och fariseerna samman Stora rådet och sa: ”Vad gör vi? Den här mannen gör många tecken. Om vi låter honom hålla på så här, kommer alla att tro på honom” (Joh 11:47f). ”Från den dagen överlade de om att döda honom. Jesus vandrade därför inte längre öppet omkring bland judarna utan begav sig bort därifrån till landsbygden nära öknen, till en stad som heter Efraim” (Joh 11:55-56). När påsken närmade sig gick sedan Jesus via Jeriko upp till Jerusalem för att lida och dö.

Söndagen den 2 april år 30 red Jesus in i Jerusalem på en åsna, så som det var förutsagt om Messias i Sakarja 9:9: ”Se, din konung kommer till dig... Han kommer ödmjuk, ridande på en åsna, på en åsninnas föl.” Måndagen den 3 april renade han templet på nytt. Torsdagen den 6 april instiftade han nattvarden, förräddes, greps och fördes inför överstepräster och Stora rådet. Tidigt på morgonen fredagen den 7 april ”beslöt

alla översteprästerna och folkets äldste att de skulle döda Jesus” (Matt 27:1). De lät binda honom och förde honom till den romerske landshövdingen Pontius Pilatus med begäran om att denne skulle döma Jesus till döden. Pilatus avkunnade dödsdomen och redan vid niotiden (Mark 15:25) korsfästes Jesus enligt romersk avrättningsmetod. Omkring kl. 15 sa Jesus ”Det är fullbordat” och gav upp andan. Han begravdes i en ny klippgrav nära avrättningsplatsen på Golgatakullen före sabbatens inträdande omkring kl. 18.

Tidigt söndagen den 9 april var graven tom, fastän den varit förseglad och noga bevakad. Jesus hade uppstått från de döda precis som han hade förutsagt. Några ur vaktstyrkan underrättade översteprästerna om allt som hade hänt. Men enligt Matteus kallade översteprästerna samman de äldste” och beslöt att ge soldaterna en stor summa pengar och sa: ’Säg att hans lärjungar kom på natten och rövade bort honom medan ni sov. Och om landshövdingen får höra det, ska vi tala med honom och se till att ni kan känna er helt lugna.’ De tog emot pengarna och gjorde som de hade blivit tillsagda, och än i dag är detta rykte spritt bland judarna” (Matt 28:11-15).

Enligt såväl Matteus som Markus, Lukas och Johannes visade sig Jesus för flera personer och vid flera tillfällen efter sin uppståndelse. Paulus sammanfattar: ”Han visade sig för Kefas och sedan för de tolv. Därefter visade han sig för mer än femhundra bröder på en gång, av vilka de flesta ännu lever, medan några är avsmnade. Sedan visade han sig för Jakob och därefter för alla apostlarna. Allra sist visade han sig också för mig” (1 Kor 15:5-8).

Jesu lärjungar hade inte lätt för att tro att Jesus verkligen var uppstånden. Lukas skriver: ”Uppskakade och förskräckta trodde de att de såg en ande. Men han sa till dem: ’Varför är ni så förskräckta, och varför stiger det upp tvivel i era hjärtan? Se på mina händer och mina fötter att det verkligen är jag. Rör vid mig och se. En ande har inte kött och ben, som ni ser att jag har.’ När han hade sagt detta, visade han dem sina händer och sina fötter” (Luk 24:38-40). Aposteln Thomas var inte närvarande när Jesus visade sig för de andra apostlarna på uppståndelsedagens kväll. Han tvivlade på de andra apostlarnas uppgifter om att de verkligen hade sett Jesus. Men en vecka senare, söndagen den 16 april, kom Jesus på nytt till lärjungarna när också Thomas var med. Då kunde inte heller

Thomas betvivla längre att Jesus hade uppstått. När Jesus sa: ”Räck hit ditt finger och se mina händer. Och räck hit din hand och stick den i min sida. Och tvivla inte utan tro!”, svarade Thomas: ”Min Herre och min Gud!” (Joh 20:24-28).

Under fyrtio dagar efter sin uppståndelse umgicks Jesus med sina apostlar och talade med dem om Guds rike (Apg 1:3). Torsdagen den 18 maj år 30 skedde Jesu himmelfärd.. ”De såg hur han lyftes upp, och ett moln tog honom ur deras åsyn”, berättar Lukas (Apg 1:9).

Tideräkning

För att tidsbestämma händelser har man använt sig av olika metoder. I många länder använde man sig av listor över olika städers styresmän. Så var fallet redan i det gammalassyriska riket. Går vi till Grekland och Aten, finner vi där en lista över årliga arkonter (styresmän) som går så långt tillbaka som till år 683 f. Kr. Omkring år 300 f. Kr. lanserade Timaios ett annat kronologiskt system genom att lägga de olympiska segerlistorna till grund för dateringar. De första olympiska spelen ägde ju rum redan år 776 f. Kr. och fortsatte sedan i obruten följd vart fjärde år fram till år 394 e. Kr. Då avskaffade kejsar Theodosius dem av kristna skäl, eftersom de var tillägnade den hedniske guden Zeus. Därefter övergick man i lärda kretsar till att bruka en serie årtalscykler som kallas *indiktionen*. Denna tideräkningsmetod vann insteg i påvens kansli först på 600-talet och fick stor utbredning genom att den lärde engelske munken Beda (673-735) använde indiktionen i sina skrifter. Den blev därefter vanlig i England och i de tyska kungahoven, hos de senare fram till 1378, då *den dionysiska eller kristna eran* (se nedan) infördes.

En tideräkning som bl.a. används i Mackabeerböckerna är *den seleukidiska tideräkningen*. Den utgår från den makedoniske generalen Seleukos Nikators intåg i Babylon den 1 oktober 312 f. Kr.

Den romerske vetenskapsmannen och författaren Marcus Terentius Varro, som levde 116-27 f. Kr., lanserade en tideräkning som tog sin utgångspunkt i Roms grundläggning. Den har kallats för *den varroniska tideräkningen*. Han ansåg sig kunna fastslå att Roms grundläggning ägt rum i april år 753 f. Kr. (enligt vår nuvarande tideräkning). Efter sina årtal skrev han a.u.c., vilket betyder *ab urbe condita*, dvs. ”efter stadens grundläggning”.

Ganska stor spridning fick *den diocletianska tideräkningen*. Den tar sin utgångspunkt i kejsar Diocletianus trontillträde den 29 augusti 284 e. Kr. Flera östkyrkor använde sig av denna tideräkning i flera hundra år. Vid det s.k. Trullanska konsiliet i Konstantinopel år 692 e. Kr. ersattes denna tideräkning av *den bysantinska eran*. Åren i denna tideräkning räknas från världens skapelse, som daterades till den 1 september 5509 f. Kr. Den bysantinska tideräkningen blev den ortodoxa kyrkans officiella tideräkning och användes bl.a. i Ryssland i drygt tusen år (fram till 1700-talet).

Den dionysiska eller kristna tideräkning som vi använder i dag fick mera allmän spridning först långt fram på medeltiden. Den togs först i bruk i påvens kansli i Vatikanen på 960-talet och fick ersätta den då använda indiktionsmetoden. Därefter spred sig den dionysiska tideräkningen till Tyskland och Frankrike. I nuvarande Spanien och Portugal infördes den först på 1300-talet och ännu senare i norra Europa. Många olika tideräkningsmetoder användes länge samtidigt.

Mannen bakom den kristna tideräkningen är en skytisk munk som bodde i Italien och hette Dionysius. Han kallades Exiguus som betyder ”den lille”. År 525 fick han i uppdrag av påven Johannes I att utarbeta en förbättrad metod för beräkning av tiden för påskan. Det rådde nämligen meningsmotsättningar mellan olika kyrkor om den rätta tidpunkten för påskfirandet. I samband med detta uppdrag frågade sig Dionysius: Varför använder vi den store kristendomsförföljaren Diocletianus och hans trontillträde år 284 som utgångspunkt för vår tideräkning? (Den diocletianska tideräkningen användes nämligen i Rom på 500-talet.) Borde vi inte i stället göra Kristi födelse till utgångspunkt för vår tideräkning?

Men det var inte lätt att räkna ut tidpunkten för Kristi födelse. Dionysius Exiguus tvingades utgå från följande antaganden: 1) att Kristus dog i sitt 31:a levnadsår och 2) att hans uppståndelse på påskdagen inträffade den 25 mars. Tyvärr var dessa antaganden felaktiga och hans datering ifrågasattes bl.a. av Beda på 700-talet och förkastades av den tyske munken Regino av Prüm på 800-talet. Men under senare delen av medeltiden fick, som vi redan nämnt, den dionysiska eller kristna tideräkningen mera allmän spridning.

Den stora frågan: Vem är han?

Många undrar vem Jesus egentligen är. Jesu lärjungar undrade och förundrades. De människor som mötte honom och såg hans under undrade och förundrades. Kan han vara den utlovade Messias?

Han föddes i Betlehem i slutet av år 5 f.Kr. och fick namnet Jesus som betyder ”Herren är frälsningen”. Han växte upp i Nasaret i Galileen. Han började sin offentliga verksamhet i slutet av år 26 och fullbordade sitt frälsningsuppdrag genom att dö på ett kors fredagen den 7 april år 30. Enligt många vittnen besegrade han döden och lämnade graven tom tidigt på söndagsmorgonen den 9 april. Han undervisade sedan sina lärjungar i ytterligare 40 dagar, innan han återvände till sin himmelske Fader torsdagen den 18 maj år 30.

Vem är denne märklige man? De som hörde honom i Nasarets synagoga blev mycket förvånade och sa: ”Varifrån har han fått denna vishet och dessa kraftgärningar?” (Matt 13:54). Lärjungarna som var med honom i en båt på Gennesarets sjö när det blåste upp till full storm, greps av stor fruktan när Jesus med sitt blotta ord stillade stormen. De sa till varandra: ”Vem är han, eftersom både vinden och sjön lyder honom?” (Mark 4:41). När han söndagen den 2 april år 30 kom till Jerusalem ”ridande på en åsna”, ”kom hela staden i rörelse, och man frågade: *Vem är han?*” (Matt 21: 10). När Herodes Antipas fick höra om Jesus och allt som hände, ”visste han inte vad han skulle tro”. ”Vem är han som jag hör sådant om?” (Luk 9:7ff).

De flesta av judarnas ledare försökte avvisa Jesu under som verkliga under. När Jesus botade en blindfödd, betvivlade de att den blindfödde varit blind och fått sin syn (Joh 9:18). När hans föräldrar bekräftade att deras son verkligen föddes blind, ”kallade de för andra gången till sig mannen som hade varit blind och sa till honom: *Ge Gud äran! Vi vet att den mannen är en syndare*” (v 24). Den blindfödde svarade: ”Om han är en syndare vet jag inte. Men ett vet jag, att jag som var blind nu ser” (v 25). De judiska ledarna kunde inte förneka att ett stort under hade skett, ändå avvisade de Jesus med följande motivering: ”Vi vet att Gud har talat till Mose, men varifrån den här mannen kommer, det vet vi inte” (v 29). Den blindföddes kommentar är belysande: ”Ja, det är det som är så märkligt. Ni vet inte varifrån han är, och han har öppnat mina ögon! ... Aldrig någonsin har man hört att någon har öppnat ögonen på

en som var född blind. *Om den mannen inte vore från Gud, kunde han ingenting göra*” (v 30,32-33).

”De gärningar som Fadern har gett mig att fullborda, just de gärningar jag utför, vittnar om att Fadern har sänt mig”, sa Jesus till judarna (Joh 5:36). Dessa gärningar skedde öppet inför många vittnen och var svåra att förneka. Man måste blunda för vad Jesus faktiskt har sagt och gjort för att kunna vidhålla att Jesus var en vanlig, syndig människa och inte ”Messias, den levande Gudens Son”. ”Vi vet att han verkligen är världens Frälsare”, sa många samariter sedan de genom den samaritiska kvinnans vittnesbörd om Jesus kommit till honom och lyssnat till hans ord (Joh 4:39-42). ”Den mannen var verkligen Guds Son”, måste den romerske officeren vid Jesu kors bekänna (Mark 15:39).

I en kommande bok hoppas jag kunna sammanfatta det bibliska vittnesbördet om Jesus, ”det vi har hört, det vi med egna ögon har sett, det vi skådade och med våra händer rörde vid” (1 Joh 1:1), ögonvittnenas svar på den viktiga frågan: *Vem är han?* Det är tragiskt när dessa vittnesmål ersätts av mänskliga spekulationer och filosofier. Paulus förmaning är alltså på sin plats: ”Se till att ingen rövar bort er med sin tomma och bedrägliga filosofi, byggd på mänskliga traditioner och stadgar och inte på Kristus. Ty i honom bor gudomens hela fullhet i kroppslig gestalt” (Kolosserbrevet 2:8-9).

Brev från den tredje missionsresan

(forts)

av John Vogt

ROMARBREVET

Martin Luther: ”Detta brev är verkligen huvudstycket i Nya testamentet. Det innehåller evangelium i all sin renhet. Varje kristen borde inte bara lära sig det ord för ord utantill utan också studera det varje dag som dagligt bröd för själen. Vi kan aldrig läsa eller begrunda det för mycket. Ju mer vi sysselsätter oss med det, desto kärare blir det och desto bättre smakar det.”¹

I våra Biblar indelas Paulus brev vanligen i två grupper – de som vänder sig till församlingar och de som vänder sig till enskilda. De som vänder sig till församlingar ordnas sedan efter omfång och vikt, antingen med tanke på innehållet eller med tanke på församlingens betydelse. Vi kan förmoda att Romarbrevet står först på listan över Paulus brev av båda skälen. Det är en väl genomtänkt framställning om rättfärdiggörelsen, som är den viktigaste lärofrågan, och den vänder sig till församlingen i Rom, som skulle bli den ledande församlingen.

Historisk bakgrund

Så vitt vi vet kom församlingen i Rom till utan direkt inblandning av någon apostel. Det framgår tydligt av 1:8 och 16:19 att församlingen redan hade funnits en tid när Paulus skrev detta brev. Det är ett rimligt antagande att några av de *inflyttade främlingar från Rom* som var med i Jerusalem på pingstdagen fanns med bland de flera tusen som blev

---

¹ Översatt till svenska från LW 35, s 365

omvända den dagen, och att de förde med sig evangeliet när de for tillbaka till Rom. Enligt den romerske historikern Suetonius fördrev kejsar Klaudius (41-54 e Kr) tillfälligt judarna från Rom pga våldsamma diskussioner om Messias, som Suetonius kallar *Chrestus*. Detta verkar vara ett bevis på att evangeliet om Kristus predikades offentligt vid den tiden. Vi bör också lägga märke till att Paulus nämner Andronikus och Junias som medlemmar i församlingen i Rom med tillägget att de *före mig tillhörde Kristus* (16:17). Dessa två hade alltså blivit kristna redan före år 32 e Kr.

Romersk- katolska kyrkan hävdar att det var aposteln Petrus som grundade församlingen i Rom och ledde dess öden i 25 år som dess första biskop. Tillförlitlig tradition säger oss inte mer än att Petrus kom till Rom under de sista åren av sitt liv och dog som martyr där. Om Petrus hade varit biskop i Rom i 25 år måste han ha varit där när Paulus skrev Romarbrevet. Men det är omöjligt, för Paulus var mycket noga med att inte lägga sig i andra apostlars arbete. Han förklarar med skärpa denna regel för hur man uppför sig när han i detta brev skriver: *Jag har satt min ära i att inte förkunna evangelium där Kristi namn redan var känt. Jag ville inte bygga på en grund som någon annan hade lagt* (15:20). Det bör också noteras att Petrus inte finns med bland de många personer som Paulus hälsar vid namn som medlemmar av församlingen i Rom, vilket klart visar att Petrus inte fanns där vid den tiden.

Författarskap

Författaren identifierar sig som *Paulus, Kristi Jesu tjänare, kallad till apostel och avskild för Guds evangelium* (1:1). I urkyrkan har aldrig någonsin en röst höjts för att ifrågasätta hans författarskap. Brevet innehåller ett antal historiska referenser som stämmer med kända fakta om Paulus liv. Läroinnehållet i brevet är typiskt för Paulus.

En man som hette Tertius var hans sekreterare (16:22). Febe som gjorde en resa från Korint till Rom kan ha varit den som överlämnade brevet.

Mottagare

Brevets ursprungliga mottagare var *alla som bor i Rom, ni Guds älskade, hans kallade och heliga* (1:7), med andra ord församlingen i Rom. Denna

församling var i hela den kristna världen berömd för sin tro och lydnad mot evangeliet (1:8; 16:19). Den bestod huvudsakligen av hednakristna, men en ganska stor minoritet var troende av judisk härkomst (4:1; 11:13). Detta föranledde Paulus att kraftfullt och övertygande argumentera för att både judar och hedningar är lika mycket förlorade syndare (kap 1-3) och att hedningarna inte har någon fördel framför judarna när det gäller Guds utkorelse (kap 9-11).

Rom vid den här tiden beskrivs för övrigt omväxlande som mänsklighetens mest fantastiska verk och som världens slaktratt där allt avskum från alla rikets hörn samlades. Rom hade skäl både till medborgerlig stolthet över sin arkitektur och till skam över väldiga sociala problem som inte är så olika storstadsproblem i våra dagar.

Var och när boken skrevs

När Paulus skrev till romarna hade han redan predikat i Illyrien, det romerska landskap som låg norr om Makedonien (15:19). Enligt Apostlagärningarna (20:2) kan detta inte ha ägt rum förrän efter det tre år långa uppehållet i Efesus. Därför måste Paulus ha skrivit detta brev då han under sin tredje missionsresa i tre månader vistades i Grekland. Möjligheten att skriva kom i Korint. Paulus antyder det genom att nämna gästfriheten hos Gajus (16:23) som han hade döpt i Korint (1 Kor 1:14), och genom att tala om Febe som tjänade församlingen i Kenkrea, hamnstaden till Korint (16:1).

Paulus var i färd med att återvända till Jerusalem med hjälpen till de utfattiga trossyskonen där. I 15:26 antyds att Paulus redan hade tagit emot bidrag från församlingarna i Makedonien och Akaja, så antingen var han i Korint eller hade redan varit där. Eftersom han ännu inte hade varit i Korint på sin tredje missionsresa när han skrev 1 Korintierbrevet och eftersom församlingen ännu inte hade avslutat insamlingen när han skrev 2 Korintierbrevet, måste Romarbrevet komma efter 1 och 2 Korintierbrevet. Det pekar mot någon gång under år 57 e Kr, nära slutet av Paulus tredje resa.

Orsaken till detta brev

Paulus hade särskilt tre syften med att skriva detta brev:

1. Han skrev för att bereda vägen för sitt förestående besök i Rom och

sin tilltänkta mission i Spanien (1:10-15; 15:19-29). Sedan han *överallt predikat evangelium* i Illyrien hade Paulus *inte längre någon uppgift i dessa områden*. Han hoppades därför snart kunna uppfylla en mångårig önskan att besöka Rom och fortsätta därifrån till Spanien.

2. Han skrev för att framlägga den grundläggande undervisningen om frälsningen till en församling som inte tidigare hade fått undervisning direkt av en apostel. Det finns skäl att anta att Paulus visste något om de andliga behoven i församlingen i Rom och kände till att de behövde denna genomgång av "grunderna".

3. Han försökte förklara förhållandet mellan judar och hedningar i Guds frälsningsplan. Den större gruppen hednakristna i församlingen dömde dem som hade judisk bakgrund för att de fortsatte att iaktta lagar om mat och helgdagar (14:1-6). Judarna å sin sida skröt över att de härstammade från Abraham och att de ägde lagen (2:17-21).

4. Paulus skrev också för att påminna dem om den kristna hållningen gentemot överheten. När de utsattes för förtryck av den kejsarliga överheten behövde de bli påmindas om vad fjärde budet kräver (13:1-7).

Framträdande kännetecken

Romarbrevet är det mest systematiska av Paulus brev. Det ser mera ut som en genomtänkt teologisk uppsats än ett brev. Betoningen ligger tydligt på den kristna läran och Paulus kommer in på ett imponerande antal viktiga teologiska frågor. Paulus skriver om naturlig kunskap, total sedeslöshet, återlösning, nåd, tro, utkorelse, tillräknad rättfärdighet, rättfärdiggörelse, helgelse, kyrkogemenskap, död och uppståndelse.

Lägg märke till den omfattande användningen av gammaltestamentliga citat. Det är vanligt att Paulus citerar ur Gamla testamentet i sina brev, men i Romarbrevet genomförs argumentationen alltid med hjälp av sådana citat.

Brevet till romarna är fulla av värdefulla verser som vi fick lära oss som barn i konfirmandundervisningen, t ex: *Gud bevisar sin kärlek till oss genom att Kristus dog i vårt ställe, medan vi ännu var syndare (5:8). Syndens lön är döden, men Guds gåva är evigt liv i Kristus Jesus, vår Herre (6:23). Jag hävdar att den här tidens lidande väger lätt i jämförelse med den härlighet som kommer att uppenbaras och bli vår (8:18). Vi vet att för dem som älskar Gud samverkar allt till det bästa, för dem som är kallade efter*

hans beslut (8:28). Så förmanar jag nu er, bröder, vid Guds barmhärtighet, att frambära era kroppar som ett levande och heligt offer som behagar Gud – er andliga tempeltjänst (12:1). Låt dig inte besegras av det onda utan besegra det onda med det goda (12:21). Kärleken är lagens uppfyllelse (13:10b). Guds rike består inte i mat och dryck utan i rättfärdighet och frid och glädje i den helige Ande (14:17). Ge akt på dem som vållar splittring och kan bli er till fall, i strid mot den lära som ni har fått undervisning om. Vänd er bort från dem (16:17).

Fem verser som du lärt dig utantill eller markerat i din Bibel ger dig enkel och klar vägledning när du delar din tro med andra människor. Gå från 3:23 till 5:12 till 6:23 till 5:8 till 10:9.

Specialfrågor

I kapitel 8-11 tar Paulus upp frågan om utkorelsen. Det är först sedan han noggrant förkunnat evangeliet och visat att Gud erbjuder alla rättfärdiggörelse genom Kristus (kap 1:16-8:27) som han talar om utkorelse. Denna lära är avsedd att ge tröst åt dem som tror.

Paulus lär liksom hela Skriften att en människa blir frälst endast av Guds nåd och tror detta genom den helige Andes verk. För övrigt sker inte trons verk av en tillfällighet utan enligt Guds från evighet förutbestämda plan. Vår frälsning och vår tro är helt och hållet Guds gärning. Paulus säger också liksom hela Skriften att det uteslutande är en människas eget fel om hon går förlorad. Fördömelse kommer därför att en människa förkastar Guds allvarliga kallelse att tro på den återlösning som Kristus har förvärvat åt alla människor i hela världen. Paulus visar det tydligt i 9:30-32: *Hedningarna, som inte strävade efter rättfärdighet, vann rättfärdigheten, den rättfärdighet som kommer av tro. Israel däremot, som strävade efter att uppfylla den lag som ger rättfärdighet, har inte nått fram till den lagen. Varför? Därför att de inte sökte rättfärdigheten av tro, utan tänkte sig kunna vinna rättfärdigheten genom gärningar.*

Märk att det grekiska ordet *förutbestämma* (*proorizá*) målar upp en livfull bild. Det beskriver hur man sätter upp ett stängsel eller en avgränsning runt sin egendom. Så när vi talar om att Gud förutbestämt oss till livet i himlen kan vi tänka oss det som hans sätt att bygga ett skydds nät runt omkring oss. Han har gjort oss till sin egendom och sagt ”Bort med tassarna” till synd, Satan och helvete.

I Romarbrevet 9:22-24 har vi ett utmärkt exempel på hur exakt och noggrann den inspirerade Skriften är. Paulus skriver: *Men om nu Gud, fastän han ville visa sin vrede och göra sin makt känd, ändå med stort tålmod hade haft fördrag med vredens kärll, som var färdiga att förstöras, vad har du då att säga? Och om han gjorde detta för att göra sin härlighets rikedom känd på barmhärtighetens kärll, som han i förväg har berett för härligheten? De som tror är i förväg beredda (proätoimasen). Pro betyder ”i förväg”. Verbet står i aktivum, dvs Gud gjorde förberedelsen. Innan vi ens var födda förberedde Gud oss så att vi skulle komma in i hans eviga härlighet. Lagg nu märke till vad som sägs om den som inte tror: färdiga att förstöras (katärtisména eis apá’leian). Det finns inget pro på detta verb; deras fördömelse var inte i förväg planerad. Därtill står katärtisména i passivum. Färdiga att förstöras kan inte spåras tillbaka till Gud. De som blev dömda blev det av djävulen och sitt eget syndiga jag.*

Notera att helvetet inte var avsett för människor. Än en gång säger den inspirerade Skriften det mycket exakt. Helvetet är *berett åt djävulen och hans änglar* (Matt 25:41). Människans avvisande av Kristus orsakar att cellerna i helvetet används för fångar som Gud aldrig avsåg att sätta där.

De uppenbara motsättningarna i församlingen föranledde Paulus att skriva om förhållandet mellan judar och hedningar. Paulus sörjer över sina medjudar som förkastat Kristus och blivit utestängda från frälsningen: *Mitt hjärtas önskan och min bön till Gud för dem är att de ska bli frälsta* (10:1). Han säger att både judar och hedningar är syndare: *Vi har ju redan anklagat både judar och greker för att vara under syndens välde* (3:9). Båda blir frälsta endast genom tro: *en rättfärdighet från Gud genom tro på Jesus Kristus, för alla som tror* (9:22). Paulus hoppas att hans ansträngningar ska användas av Gud till att kalla några av hans medjudar till en frälsande tro: *Jag sätter mitt ämbete högt i hopp om att väcka mina landsmäns avund och frälsa några av dem* (11:13-14). Han säger faktiskt att Gud har sina ”7 000” troende bland judarna: *På samma sätt finns det också i denna tid en rest som Gud har utvalt av nåd* (11:5). Genom evangelium ska både judar och hedningar kallas till tro: *förstockelse har kommit över en del av Israel och så ska det förbli, till dess att hedningarna i fullt antal har kommit in. Och det är så hela Israel ska bli frälst* (11:25-26). Den här versen klargör att när Paulus talar om att hela Israel ska bli frälst

menar han det andliga Israel, dvs alla utvalda av både judisk och hednisk härkomst. Han bekräftar att det sanna Israel innefattar alla troende vare sig de är judar eller hedningar när han skriver: Abraham *är fader till alla oomskurna som tror* . . . *Han skulle även vara fader till omskurna, till sådana som inte endast hör till de omskurna utan också vandrar i spåren av den tro som vår fader Abraham hade som oomskuren* (4:11-12). När därför alla utvalda hedningar har samlats och förenats med de utvalda bland judarna, då ska hela Israel (alla utvalda) bli frälst.

Innehåll

Tema: Rättfärdigheten från Gud (1:16-17)

Disposition:

Inledning – 1:1-15

Lärodel:

1. Hela mänsklighetens orättfärdighet – 1:18-3:20
2. Tillräknad rättfärdighet: Rättfärdiggörelse – 3:21-5:21
3. Mottagen rättfärdighet: Helgelse – 6-8
4. Guds rättfärdighet bevisad - 9-11

Praktisk del:

1. Rättfärdighet utövad i församlingen – 12
2. Rättfärdighet visad i världen - 13
3. Rättfärdighet bland svaga och starka kristna – 14:1-15:13

Avslutning – 15:14-16:24

Nyckelavsnitt: 3:9-28; 5:18-19; 7:18-25; 8:15-17,26-38; 13:1-7.

Det är möjligt att följa brevet tankekedja genom att läsa följande verser:
1:16; 3:22-23,28; 4:3; 5:1,18; 9:31-32; 10:3-4,8-9.

Kanonfrågan

Homologoumenon.

Kallelse och vigning - *om insättandet av herdar i NT:s församling*

av Alvar Svenson

I kyrkan har få frågor orsakat så stora rubriker och häftiga diskussioner som just ämbetsfrågan. Var finns den rätta kyrkan? Vem är en rätt biskop eller präst? Var finns de verkliga sakramenten? Finns det en hierarkisk ämbetsordning i NT, som kyrkan är bunden att följa? Under senare år har frågan om kvinnans behörighet till det offentliga predikoämbetet dominerat debatten. Dessa är några av de frågor som har gjort ämbetsfrågan brännande aktuell. När det nu ges många olika svar på dessa frågor, vad är då det rätta svaret? Eller finns det inget "rätt" svar? Vad kan vi lära oss utifrån historien, den lutherska bekännelsen och Nya testamentet?

I den romersk-katolska kyrkan har man det hierarkiska ämbetet, som med sin ofelbare påve i spetsen avgör vad som ska läras och bekännas. I vissa reformatoriska kyrkor, t ex i den Svenska kyrkan, behöll man ett biskopsämbete, som var överordnat församlingsherden. Då är det biskopen som viger och insätter herden i sitt ämbete. På det sättet skulle församlingen försäkras om en rätt herde: biskopen skulle vara en hjälps vid prövningen. Biskopsämbetet bevarades i Svenska kyrkan i detta syfte, som vi ska se av Olaus Petri Kyrkoordning 1571. Detta skedde inte därför att biskopen vid sin vigning skulle överlämna någon karaktär eller förmåga till herden, utan för att församlingen skulle få en rätt herde. Vigningen skulle vara en konfirmation av kallelsen och prövningen.

Flera auktoriteter

Reformationens princip "Skriften allena" (sola scriptura) kunde av motståndarna accepteras så länge den inte inkräktade på traditionens maktsfär. Men när Luther ställde denna princip över tolkning och tradition, utfärdades bannbullen. Reformationen tog fart. Luther kunde inte handla mot Skriften och motståndarna kunde inte bevisa att han

hade misstagit sig. I slutet av sitt svar på påvens bulla säger Luther: "Vill påven icke ta tillbaka och fördöma denna bulla och därmed ta dr Eck i upptuktelse och hans vapendragare, som sluter sig till denna bulla, så ska ingen betvivla att påven är Guds fiende, Kristi förföljare, kristenhetens ödeläggare och den rätte Antikrist" (*Om en kristen människas frihet*, s 25).

Vägen till mariakult, påvedyrkan, klosterväsen och avlat m m låg öppen, när Bibeln inte längre fick behålla sin status såsom Guds ord och ensam vara domare, utan betraktades som vilket annat vittne som helst. När traditionen t o m ställdes över skriftordet, blev situationen akut för Martin Luther. En rätt ämbetsinnehavare måste ha, ansåg man, sin vigning från en vigd biskop. På det sättet hade man genom en obruten kedja kontakt med apostlarna och med Petrus, som ansågs vara den förste påven i Rom. Den apostoliska successionen (*successio apostolica*) var därmed beviset på behörighet och auktoritet i ämbetet. En sådan ämbetsinnehavare hade den rätta karaktären och förmågan att konsekvrera sakramenten, förrätta mässoffret för levande och döda. Dop och nattvard hämtade sin kraft ur en biskopsvigd prästs hand.

Här gavs ingen möjlighet för en rätt prövning. Vem vågade ifrågasätta Petrus' vigde efterföljare? Prästvigningen betraktades som ett sakrament som förmedlade den helige Ande och den andliga nådegåvan. Man lär fortfarande i den katolska kyrkan: "Eftersom vigningens sakrament är den apostoliska tjänstens sakrament tillkommer det biskopen att i egenkap av apostlarnas efterföljare överlämna den andliga nådegåvan, det apostoliska utsädet. Giltigt vigda biskopar, det vill säga sådana som står i den apostoliska successionens rad, meddelar på ett giltigt sätt de tre graderna i vigningens sakrament. De tre graderna är episkopat, presbyterat och diakonat" (*Katolska Kyrkans Katekes*, s 423, 424). Svaret på frågan om vem som är en rätt herde blir lätt i denna tradition: Den som är vigd av en giltigt vigd biskop. Vem vågar ifrågasätta den herdens auktoritet och läroframställning? Han har sitt ämbete i en obruten kedja från Petrus, Herrens apostel!

Offerämbete eller predikoämbete

I Gamla testamentet var prästämbetet ett offerämbete. Prästen trädde fram för att offra först för sina egna, sedan för folkets synder (Hebr 5:3).

Det var ett offer- och försoningsämbete. Prästen var medlare mellan Gud och människor. Det var en bestämd plats, ett bestämt förfarande, ett bestämt folk, en bestämd dag. Om detta säger Jesus själv: "... den tid kommer, då det varken är på detta berg eller i Jerusalem som ni ska tillbe Fadern" (Joh 4:21). GT:s ämbete var ett förebildande, föreställande ämbete (*figura*) för Kristus själv (Hebr 7:27). GT:s prästämbete var avskilt för en viss stam, Levi stam, och gick i arv från far till son (4 Mos 18:23). Detta ämbete avslutades i och med att Kristus framträdde och frambar sitt offer en gång för alla (Hebr 9:9-14). Efter sitt fullbordade verk, före sin himmelsfärd, gav han sina lärjungar ett uppdrag, nämligen att förkunna evangelium för hela skapelsen (Mark 16:15). Offerämbetet var därmed avslutat och förkunnaruppdraget tog vid. Och så heter det: "... ni har kommit till Sions berg och den levande Gudens stad, det himmelska Jerusalem, och till änglar i mångtusental, till en högtids-skara, en församling av förstfödda som har sina namn skrivna i himlen ..." (Hebr 12:22-23).

Enheten hotad

Redan under apostlarnas tid hotades kyrkans enhet. Johannes konstaterar att flera antikrister har framträtt. Och han säger: "Från oss har de utgått, men de hörde aldrig till oss. Om de hade hört till oss skulle de ha blivit kvar hos oss" (1 Joh 2:19). I församlingen i Galatien hotades tron på det rena evangeliet av sådana som hade predikat ett annat evangelium (Gal 1:6-7). Detta var så allvarligt att Paulus var rädd att allt arbete hade varit förgäves (2:3).

Både Johannes och Paulus var mycket väl medvetna om den fara som deras församlingar var utsatta för. Och de visste också att skilja mellan dem som vållade söndring och dem som förenade och byggde upp. I 2 Kor 11:13 talar Paulus om dem som uppträdde som apostlar utan att vara det. De uppträdde som Kristi apostlar utan att vara det. Han förvånades inte över det utan konstaterade att Satan själv gjorde sig lik en ljusets ängel (v 14).

Från första början har kyrkan haft att kämpa för sin tro och bekännelse. Hon har under dessa strider tvingats svara på frågorna: vem ska vi lyssna till, och varför? Hon har kunnat svara därför att hon har varit medveten om vad som är Guds vilja. Genom studiet av de heliga skrifterna har hon skaffat sig kunskap i sanningen och inte blygts för den

kunskapen (Rom 1:16). Guds ord var auktoriteten som stod över all diskussion och fick avgöra striden. Därmed fick de vilsefarande antingen ångra och omvända sig eller uteslutas ur kyrkan och betraktas som here-tiker. Kyrkans svar tiderna igenom är orsaken till att det fortfarande finns en kyrka, en skara på jorden som tror på Kristus och hans ord.

NT:s kyrka och ämbete

Den statskyrkotradition som vi har i de nordiska länderna är förvirrande och ger ofta upphov till missuppfattningar, också där statskyrkan har upphört. Tanken att hela länder skulle vara lutherska och ha en gemensam troslära kunde vara tilltalande bara i de fall som man bortsåg från den bibliska sanningen att tron inte är var mans (2 Tess 3:2). I denna tradition blandades ofta andligt och världsligt samman på ett olyckligt vis. Skillnaden mellan ärkebiskopens och kungens ämbete var ytterst svår att se. Det händer fortfarande att t ex präster i Svenska kyrkan talar om ”Sveriges ärkebiskop”, då man borde veta att Sverige som nation inte har en ärkebiskop. Svenska kyrkans ärkebiskop är inte biskop för alla svenska medborgare utan endast för dem som tillhör hans kyrka. Det är således inte bara bland lekmän som det råder förvirring.

Gamla testamentets kyrka var identisk med nationen Israel, det utvalda folket. Denna kyrka var endast en förebild, eller skugga (Kol 2:17) till den nytestamentliga kyrkan som består av alla dem som tror på Jesus Kristus såsom sin Herre och Frälsare. Inget kyrkosamfund, antingen det är en statskyrka, folkkyrka eller frikyrka kan vara identisk med Kristi kyrka. Det är en grov förvanskning av läran om kyrkan när man ser en likhet mellan ett yttre samfund och Kristi kyrka. Bo Giertz t ex skriver: ”Svenska kyrkan är trots alla sina fel en gren av Kristi allmänneliga Kyrka” (*En bok om kyrkan*, s 378). Alla som tror på Jesus Kristus är medlemmar i och utgör Kristi sanna kyrka (Joh 3:16). Den som inte tror på evangelium saknar medlemskap i Kristi kyrka, oavsett vilket samfund han tillhör (Mark 16:16). Därför kan man säga att NT:s kyrka också består av ett visst folk, de utvalda (Rom 8:33), nämligen de sant troende från alla folkslag och stammar och länder (Upp 7:9). Detta beror inte på att de tillhör en viss organisation, eller är organiserade på ett visst vis, utan uteslutande på Guds nåd och Kristi förtjänst. Det finns ingen ytterligare sk tredje orsak till denna tillhörighet.

Det allmänna predikoämbetet

Denna församling av troende har uppdraget, ämbetet, att förkunna evangelium. ”För att vi ska få denna tro, har sakramentsförvaltningens ämbete inrättats. Ty genom Ordet och sakramenten såsom genom medel skänkes den helige Ande, vilken hos dem som höra evangelium, frambringar tron, var och när det behagar Gud...” (Augsburgska bekännelsen [= CA], art V, i *Svenska Kyrkans Bekännelseskrifter* [= SKB], s 58). Detta ämbete är hela kyrkans egendom och hennes ansvar är att förvalta det i enlighet med Guds vilja. NT:s kyrka är ”*ett utvalt släkte, ett konungligt prästerskap, ett heligt folk, ett Guds eget folk, för att ni ska förkunna hans härliga gärningar, han som har kallat er från mörkret till sitt underbara ljus*” (1 Petr 2:9). Av detta citat är klart att detta folk tillsammans och enskilt äger och förkunnar Guds härliga gärningar. Uppdraget består av att göra Guds namn och gärningar kända för en värld som inte känner honom (Rom 10:14-15). Där ska de uppträda som hans representanter, ambassadörer.

Varje enskild är en präst (sacerdos) i Guds tjänst. Prästens uppgift är att offra, lära och bedja. Det enda offer som återstår, sedan Kristus gjort sitt evigt giltiga offer, är tackets och lovets offer. Varje kristen är skyldig att offra hela sitt liv i Kristi tjänst. ”... ett heligt prästerskap, som ska frambara andliga offer som Gud tack vare Jesus Kristus tar emot med glädje” (1 Petr 2:5b). ”Så förmanar jag nu er bröder, vid Guds barmhärtighet, att frambara era kroppar som ett heligt och levande offer som behagar Gud – er andliga gudstjänst” (Rom 12:1). Varje kristen ska vara en bedjare och frambara böner till Gud för alla människor, för konungar och all överhet. ”Var uthålliga i bönen” skriver Paulus i Kolosserbrevet 4:1. Varje kristen ska vara beredd att ge skäl för sin tro (1 Petr 3:15), undervisa och trösta. ”... ta vara på varje tillfälle. Ert tal ska vara vänligt, kryddat med salt, så att ni vet hur ni bör svara var och en” (Kol 4:5-6).

Genom dopet har varje kristen inlemmats i detta släktskap, upptagits till konung och präst hos Gud själv. Den av naturen andligt döda människan har fått ett liv i tjänst hos Gud själv. Från mörkret och döden har hon kallats till ett liv i ljuset. Hon har fått ett nytt liv, ett evigt liv (Joh 3:3). I Kristi sanna kyrka föds hon till präst. Det sker inte av förgänglig, utan av oförgänglig säd, Guds levande ord (1 Pet 1:23).

Det särskilda eller offentliga predikoämbetet

De människor som utgör denna hop, detta släkte, känner igen varandra genom bekännelsen. I en gemensam tro och bekännelse och med Paulus bekänner de: "... jag vet på vem jag tror" (2 Tim 1:12). Då de samlas i Jesu namn är han mitt ibland dem, enligt sitt löfte (Matt 18:20). "Om det andliga ståndet lära de, att ingen utan vederbörlig kallelse bör i kyrkan predika offentligen eller förvalta sakramenten" (CA, art XIV, SKB, s 61). Denna "församling" äger det ämbete som Kristus har gett dem, att offentligt på hans uppdrag förkunna hans härliga gärningar. De är ägare till detta ämbete genom dopet och tron. NT ger anvisningar om hur detta offentliga förkunnandet ska utföras. I brevet till Titus skriver Paulus att denne i i varje stad på Kreta ska insätta äldste enligt de anvisningar som han har fått (Tit 1:5). Församlingen skulle inom sig upprätta ett offentligt ämbete. Det var inte fråga om ett nytt ämbete, utan det bestod i samma förkunnande uppdrag som varje enskild medlem har. Till detta ämbete eller tjänst kallar församlingen en person som på deras uppdrag förkunnar evangelium och förvaltar sakramenten. Denne ämbetsinnehavare ska prövas (1 Tim 3:10) och äga vissa kvalifikationer (1 Tim 3:1-7; Tit 1:5-9).

Uppgiften är att bygga upp Kristi kropp (Ef 4:12), d v s stärka de troende att utbreda Kristi rike i världen. Grunden är apostlarnas och profeternas och hörnstenen är Kristus själv, som håller samman hela byggnaden, ett heligt tempel i Herren (Ef 2:20-21). Det är på församlingens uppdrag och kallelse detta utförs. Det som han förkunnar i församlingens namn, det förkunnar hela församlingen; församlingen svarar med sitt: "Amen" (1 Kor 14:16). Skulle man i detta sammanhang tala om en apostolisk succession, kan det endast bli tal om en lärosuccession eller -tradition. Allt annat tal om *successio apostolica* hamnar inom ramen för vidskepelse och vid sidan av Skriftens undervisning.

Den lutherska bekännelsen

I "Om vinningen och kallelsen" i de Schmalkaldiska artiklarna säger Luther bl a att vi för kärlekens skull kunde gå med på att biskoparna invigde predikare åt oss, men allt gyckel och vidskepelse måste bort. Om nu biskoparna i stället förföljer de som är rätt kallade och inte fullgör

sin tjänst, så får ändå inte kyrkan lämnas utan tjänare. Han fortsätter: ”Såsom vi se av gamla exempel i kyrkan och hos fäderna, böra vi därför själva inviga till detta ämbete därtill skickade män” (*SKB*, s 334f).

På frågan vem som är en rätt herde eller präst i kyrkan svarar CA i sin artikel XIV: ”Om det andliga ståndet lära de, att ingen utan vederbörlig kallelse bör i kyrkan predika offentligen eller förvalta sakramenten” (*SKB*, s 61).

Vidare heter det i artikeln ”Den andliga makten”: ”Nyckelmakten eller den biskopliga makten enligt evangeliet betyder befogenheten eller Guds befallning att predika evangelium, förlåta synderna eller binda i synden samt att förvalta sakramenten. ... Denna makt utövas endast genom att lära eller förkunna evangelium och genom att utdela sakramenten, det må ske till många eller enskilda, ... Evangelium skyddar själarna mot ogudaktiga åsikter, mot djävulen och den eviga döden (CA, art XXVIII, *SKB*, s 82f).

I traktaten Om påvens makt och överhöghet behandlas den romerske biskopens anspråk på att vara ett överhuvud för biskopar och kyrkoherdar. I punkt III i traktaten betonas att inte ens Paulus återopade sig på Petrus eller hans vigning till apostlämbetet. Utan att fråga efter Petrus åsikt började han genast predika evangelium, säger han i Gal 2. I punkt IV i traktaten tas 1 Kor 3 upp. Där ställer Paulus församlingen över kyrkans tjänare och säger ”Allt är ert”. ”Det betyder att varken Petrus eller de övriga apostlarna må tillvälla sig någon makt eller herreställning över församlingen eller betunga den med egna stadgar ...” (*SKB*, s 342).

I artikel XIII i Apologien (*SKB*, s 223) heter det: ”Ty predikoämbetet är förordnat av Gud och har härliga löften. ... Ty kyrkan har i uppdrag av Gud att förordna tjänare, vilket bör vara oss synnerligen tacknämligt, emedan vi vet att Gud gillar detta ämbete, och är närvarande däri.”

Philip Melanchton säger: ”Men då tjänarna, antingen de är biskopar eller andra, lära det, som strider mot evangeliet eller apostlarnas lära, är det nödvändigt att följa Pauli regel: Om någon förkunnar ett annat evangelium, så vare han förbannad (Gal 1:8). Av denna regel kan man fastslå, att kyrkan icke är bunden vid vissa ämbeten eller vid successio ordinaria. Ty när de fara vilse, som äga successio ordinaria, skola de ej höras. Vad Gud vill ha bevarat i kyrkan, är efterföljden i evangeliet. Denna efterföljd i evangeliet har Gud upprätthållit genom att sända

biskopar och präster, som förkunnat det rätta evangeliet” (Ragnar Askmark, *Ämbetet i den Svenska kyrkan* [= RA], s 314-315).

Reformationen och ”apostolisk succession”

Den ”succession” som Bibeln känner är knuten till budskapet, det som man hör: *”den som lyssnar till er lyssnar till mig, och den som förkastar er förkastar mig”* (Luk 10:16). Den som avviker från det som Jesus har sagt, från hans lära, avviker därmed från den verkliga traditionen, d v s profeternas och apostlarnas tradition. Han bryter ner i stället för att bygga upp. Vid tiden för reformationen blev det motsättningar i läran om ämbetet. Kunde man betrakta de lutherska prästerna som rätta präster? Var de rätt vigda? Vad svarade man då? ”När de gick till försvar för sitt ämbete, gjorde de inte det genom att åberopa att man ägde, det man krävde av dem. De försvarade inte sitt ämbete genom *successio episcoporum*. I stället gjorde de det genom att de ägde och förkunnade det rätta evangeliet och var lagligen kallade av sin kyrka, vilken anförtrots detta evangelium och ämbete. Man har ansett, att deras förtigande av deras *successio* är bevis nog för att de icke ägde den. Så har den katolske forskaren de Warriment ansett om Laurentius Petri. Då denne ej åberopade sin *successio*, måste det bero på, att han varit underkunnig om att han ej var rätt vigd. Orsaken var emellertid en annan. Den stod i samband med hans ämbetssyn i dess helhet” (RA, s 334).

I sin katekes från 1576 svarar Laurentius Petri Gothus de katolska teologerna som frändömt den svenska kyrkan rätten att vara kyrka och dess ämbete att vara ett rätt verksamt ämbete. Bl a förnekades, att den svenska kyrkan ägde *successio apostolica* (RA, s 341). Han säger vidare: ”Ämbetet bevaras genom den gudomliga ordningen, att lämpliga personer lagligen kallas till kyrkans tjänst och uttages ur lärjungarnas hop” (s 342). För Gothus var den ”katolska ämbetsuppfattningen intimt förknippad med prästen som mässofferpräst” (s 344). Gothus citerar Chrysostomos, som säger: ”Dölj ingenting med traditionen utan fråga efter vad som är sanning (s 347).

Striden om ämbetets legitimitet inom Svenska kyrkan fortsatte. På tredjedag påsk 1594 predikade jesuiten Justus Rabe, som var Sigismunds predikant, i Stockholm. Han hävdade då bl a att de svenska prästerna inte var präster utan endast lekmän. Han förklarade att själve ärkebiskop

Abraham Angermannus inte var en vigd biskop utan vid hans ”ingång hade lekmän lagt händerna på en lekman”. Angreppet besvarades av kyrkoherden Erik Skepperus följande dag, också från predikstolen. ”Han beviste, att den kallelse av vilken de påviske gjorde så stort väsen sägande sig hava undfått den man efter man ifrån apostlarnas tid, vore falsk och osann. Den katolska kyrkan hade nämligen förlorat nycklarna, i och med att den avvikit från sanningen” (s 350).

Svagheten hos de katolska prästerna var avsaknaden av kyrkans kallelse. Deras auktoritet var avhängig biskopen, vars succession grundades på en vigning och inte på den oföränderliga läran. Därför säger t ex biskopen i Skara Jonas Magni i en skrift mot påven 1637: ”... den personliga efterföljden kan aldrig garantera den sanna efterföljden i läran; den räcker ej heller för att bevisa förhandenvaron av den sanna kyrkan. Det som ej är oupplösligt förbundet med den sanna kyrkan och med lärans och gudstjänstens renhet, utan är sådant, som den sanna kyrkan kan leva förutan, kan nämligen ej uppställas som en kyrkans nota. Detta gäller successio” (s 356). Han fortsätter: ”Det är sålunda felaktigt att kalla den lutherska kyrkan för en ny kyrka grundad 1517, eller anse den heretisk, därför att de avvikit från den påvliga. Då kyrkans väsentliga succession består i Ordet och den saliggörande tron, har den också nått oss. Men därför har också vår kyrkas reformatorer samma kallelse och samma uppgift att lära, som lärarna alltid haft” (s 357).

I Olaus Petri Kyrkoordning från 1571 heter det under rubriken Förordning om präster och predikoämbetet: ”Först ska ingen godkännas i prästämbetet som inte är ordentligt kallad. Ingen ska rätteligen undgå att val, rannsakan, förhör och bön etc helt visst är Guds ordning. Och det är trösterikt att man vet hur vår Herre Jesus Kristus vill hålla predikoämbetet vid makt genom kallelsen. När därför en församling behöver en präst, ska de först vända sig till Gud i bön om hjälp och råd. Sedan ska de se sig om efter någon lämplig person. När de funnit en sådan ska de låta honom komma inför Ordinario eller Biskopen, för förhör och prövning om han befins vara lämplig såsom kyrkoherde. När nu någon kommer som ska examineras, så ska biskopen eller de som ska förrätta denna examen inte sätta fram påvens canones utan de ska ha Pauli regler för ögonen. Ingen ska av eget bevåg ta till sig ämbetet utan det ska tillgå i enlighet med föregående kallelse och prövning. De ska inför Ordinario

bevisa sin lämplighet för innehav av ämbetet. När allt detta i ordning är utfört ska han i hela församlingens närvaro, genom bön och händers påläggning bli insatt och konfirmerad. (*Den Svenska Kyrkoordningen 1571*, s 140-141 , här i förkortad och moderniserad form).

Biskop och präst

Den romersk-katolska kyrkan har, som ovan framställdes, ett tredelat ämbete i en hierarkisk ordning. Vissa lutherska kyrkor har ett biskopsämbete som i vissa fall kan vara överordnat kyrkoherden. Så är fallet inom Svenska kyrkan. Finns det i Nya testamentet någon sådan rangordning av det offentliga predikoämbetet? Man har ibland anfört Rom 12:4-8 som ett beläggställe för den uppfattningen. Efesierbrevet 4:12 och 1 Korintierbrevet 12:5 är andra ställen som skulle kunna utgöra grund för det rangordnade ämbetet. Olaus Petri svarade: De andliga gåvorna är gemensamma för alla kristna och ej förbehållna något särskilt ämbete. Motståndarna kunna ej heller giva andra skäl för sin mening att det i NT finnes andra ämbeten än predikoämbetet. Biskop betyder att ha tillsyn över Guds församling. Och en sådan tillsynsmakt måste varje präst ha över sin hjord. Orden i 1 Petr 5 ”Var herdar för Guds hjord, som finns hos er och vaka över den”, är sålunda riktade till varje präst (RA, s 246f). Olaus Petri bröt inte med biskopsämbetet utan behöll det, under det att han betonade att deras ämbete ”ypperst var att predika Guds ord”. Han tillerkänner också biskopen tillsynen över prästerskapet. På det sättet kunde biskopen också vara församlingen behjälplig vid tillsättandet av präster (s 248).

Pietismen och ämbetet

Pietisterna var angelägna att betona det allmänna predikoämbetet. Då kyrkan blev alltmer likgiltig för själarna och deras behov av vård, tog de pietistiska väckelserörelserna över den funktionen. Där kyrkans prästerskap inte förmådde ge människorna andlig vård, växte bönhusen snabbt upp och fyllde det andliga behovet. En av de mest framträdande pietistiska, företrädarna i vårt land var C O Rosenius (1816-68). Han var en av initiativtagarna till bildandet av Evangeliska Fosterlandsstiftelsen, och var en mycket anlitad talare runt om i Norden. I Rosenius' fotspår har sedan lekmanaförkunnelse förekommit ända in i vår tid. Man såg

sig inte som bärare av det offentliga ämbetet, utan ansåg sig stå i det allmänna ämbetets tjänst. Man förblev trogen den statskyrka som man egentligen protesterade emot.

När de sk separatisterna i Norrland i protest mot läroavvikelser inom statskyrkan började med egna gudstjänster och nattvardsfirande kom Rosenius att reagera mot det. Vid första anblicken kan det synas underligt. Hans avståndstagande från separatisternas fria gudstjänster och ämbetssyn kan ha orsakats av hans egen ämbetssyn.

I ett brevsvår till några bekymrade vänner i Norrland skriver han att han genom studium i Guds ord och bön om Guds Ande kommit fram till att "separatisternas företag icke är det rätta" (*Samlade Skrifter*, IV, Stockholm 1926, s 407). Han fortsätter med att bestraffa separatisterna för deras sammanblandande av den yttre och den osynliga kyrkan. Han medger att "inom vår kyrka många präster finnas, som icke blott leva oskickligt, utan lära falskt; ja, att kyrkan är mycket förfallen" (IV, s 409). Efter en längre utredning kommer han fram till det som ändå trots allt är avgörande: "... den klippa mot vilken våra separatistiska bröders lilla farkost skall förr eller senare stranda. Jag frågar: vad hjälper det oss att bota ett ont med ett läkemedel, som är värre än sjukdomen själv? Om och allt, vad de anmärkt mot kyrkan, vore riktigt anmärkt – vilket det dock icke är – men om det vore så, så är dock det verk, som de själva frambragt, i dess närvarande skick sämre, än det de övergivit. Detta består däruti, att de bildat en församling och handhava sakramenten, men *utan invigda präster*. Ett inre medvetande om Guds ordning, nämligen, att folket väl må *kalla* lärare, men icke *inviga*, utan att detta (invigandet) av begynnelsen alltid tillhört de invigda, ha gjort, att de ej förmått sig till att inviga sina föreståndare till ämbetet. ... Om man nu talar med deras anförare om deras mest ängsliga sak, då *försvara* de likväl med orden den satsen, att folket kan inviga präster, samt utdela sakramenten – men otvivelaktigt talar de då under inre samvetsoro" (IV, s 418, kursiveringar här).

Invigandet har *från begynnelsen tillhört de invigda* är Rosenius slutsats och dom över den lilla separatistiska farkosten. Det var *ett värre ont* än all falsk lära i statskyrkan. Det är svårt att frigöra sig från tanken att vi här möter den katolska synen på successionen. Vad Rosenius egentligen menar kan vi inte definitivt avgöra, eftersom han inte utvecklar tanken. Enligt hans mening kommer det aldrig därefter att man ska följa den

lutherska bekännelsen i fråga om församlingens rätt att kalla och viga (se ovan). Detta beror på att det enligt honom måste vara de vigda som viger. De pietistiska rörelserna har förblivit trogna sin lärofader. Det medför att man fortfarande troget tjänar den kyrka som är ”mycket förfallen”.

Inte ”ren” men renlärig

Rosenius beskyller separatisterna för sammanblandning av yttre samfund och Kristi sanna kyrka, den osynliga kyrkan på jorden. Men det är i verkligheten han själv som blandar ihop dem. Då separatisterna kräver att kyrkan ska vara renlärig, använder han liknelsen om noten i havet till försvar för falsk lära. Men den handlar om att tron är osynlig i hjärtat för oss människor och endast känd av Gud. Det finns inget yttre samfund, församling eller synod som kan betrakta sig som rent i betydelsen att den saknar skrymtare. Kyrkan förblir ett sjukhus fullt av svaga syndare som lever endast av den nåd som är ny för varje dag. ”I denna kyrka förlåter han dagligen mig och alla troende alla synder” säger Luther i förklaringen till tredje trosartikeln. Det finns kyrkor som är renläriga, som endast tillåter den rena oförfalskade läran på sina predikstolar. I dessa kyrkor kallar och inviger man sina präster till prediko- och sakramentsförvaltningens ämbete. I dessa kyrkor är det prästers och biskopars uppgift att vaka över läran och själarna, eftersom de vet att det är endast genom Guds ord, det rena evangeliet, som tron skapas och uppehålls. Dessa kyrkor har den rätta *successio apostolica*, d v s den apostoliska succession som består i bevarandet av den apostoliska trosläran. Till en sådan församling säger Jesus: ”*Se, jag har låtit en dörr stå öppen för dig, en dörr som ingen kan stänga, ty din kraft är ringa och du har hållit fast vid mitt ord och inte förnekat mitt namn*” (Upp 3:8).

Litteratur

C O Rosenius, *Samlade Skrifter* I-IV, Stockholm 1926

Den Svenska Kyrkordningen 1571, utg. av Sven Kjöllnerström, Lund 1971

En bok om kyrkan, utg. av Gustaf Aulén m.fl., Lund 1942

Katolska Kyrkans Katekes, Malmö, 1996

Martin Luther, *Om en kristen människas frihet*, Uppsala 1923

Ragnar Askmark (= RA), *Ämbetet i den Svenska kyrkan*, Lund 1949

Svenska Kyrkans Bekännelseskriter (= SKB), Stockholm 1957

Litteratur

SVÅRA VERSER I BIBELN

Ulf Magne Lövdahl

Internationella Bibelsällskapet i Sverige, Herrljunga 2004

217 sidor. 199 kr.

Denna bok är en bearbetning och omarbetning av två norska böcker, nämligen "Vanskelige vers i Det Nye testamente" (Frihet forlag 1999) och "Vanskelige vers i Det Gamle testamente" (Frihet forlag 2000). Översättningen är gjord av Sigrid Forslin. Författaren är pastor inom Norska Missionsförbundet och har fått sin teologiska skolning vid "Baptisternes Teologiske Seminar" i Stabekk.

Lövdahl bekänner sig till Bibeln som alltigenom inspirerad av Gud och tillförlitlig. Därför finner han det angeläget att visa att bibelverser som ser ut att innehålla felaktigheter inte innehåller några fel. Många av de s k felaktigheterna handlar om sifferuppgifter. När det gäller motsägelser tar Lövdahl också upp sådana verser som motsäger eller tycks motsäga hans tolkning av vad Bibeln lär om dopet, arvsynden, utkorelsen, människans avgörelse mm. Därför inräknas bland "svåra verser" sådana som är svåra att förena med en baptistisk och synergistisk frälsningsuppfattning.

Utmärkande för Lövdahls bok är således inte bara en kamp mot liberalteologi och bibelkritik. Den innehåller också hårda angrepp mot evangelisk-luthersk tro, lära och bekännelse. Låt oss se vad Lövdahl har att säga om några centrala läror i Bibeln.

Dopet

Enligt Lövdahl föder inte dopet på nytt utan är endast en människas lydnadshandling efter det att hon har överlätit sitt liv åt Jesus. Det är fel att döpa barn, för de tillhör redan Guds rike och har ingen arvsynd. Att Lövdahl med denna trosuppfattning får problem med många bibelverser är inte svårt att förstå. Några exempel:

- När Jesus undervisade Nikodemus om att en människa måste bli född på nytt för att se Guds rike, sa han: "Amen, amen, jag säger dig: Den som inte blir född *av vatten och Ande* kan inte komma in i

Guds rike” (Joh 3:5). Här säger Jesus tydligt att Guds Ande i förening med dopets vatten föder en människa på nytt. Att ”vatten” här syftar på dopet förnekar Lövdahl. Han skriver: ”Att bli född av vatten handlar rätt och slätt om den naturliga födelsen ... Det är alltid så att det kommer vatten i förbindelse med en förlösning (fostervatten)” (s 152).

- Vad gör då Lövdahl med 1 Petr 3:20b-21a? Där står: ”I den (arken) blev några få, åtta personer, frälsta genom vatten. *Efter denna förebild frälser dopet nu också er.*” Lövdahl kommenterar: ”Denna vers visar att tanken om ’återfödelse i dopet’ är fel. Här står det klart att dopet blir en bild, en symbol på att man är frälst. Dopet frälsar inte” (s 205). Men Lövdahl läser inte rätt innantill. Det står inte att dopet är en bild, en symbol på att man är frälst utan Petrus skriver att syndafloedens vatten är en bild (förebild) för dopet som ”frälsar”. Att Paulus kallar dopet ”ett bad till ny födelse och förnyelse i den helige Ande” (Tit 3:5) förbigår Lövdahl med tystnad.

- När Jesus enligt Matt 19:14 säger: ”Låt barnen komma till mig och hindra dem inte! Ty himmelriket tillhör sådana”, vänder Lövdahl på orden: ”Himmelriket tillhör sådana” blir ”Sådana tillhör Guds rike.” Men vad Jesus säger är inte att barnen redan tillhör Guds rike utan att Guds rike är till för sådana, dvs att barn (och sådana som är hjälplösa som barn) ska erbjudas Guds rike. Att tro är att lita på och ta emot. Att ta emot Guds rike är att tro på Kristus, att likt ett barn bli matad, bli påklädd, bli buren, vara helt beroende av hjälp. ”Om ni inte omvänder er och blir som barn, kommer ni inte in i himmelriket”, säger Jesus (Matt 18:3). Lövdahl säger att ett barn är för litet för att kunna tro. Men Jesus säger: ”Den som förleder *en av dessa små som tror på mig*, för honom vore det bättre att en kvarnsten hängdes om hans hals och han sänktes i havets djup” (Matt 18:6). Att tro är inte detsamma som att med sitt förstånd kunna pretera lydnad och överlåtelse. Att tro är att likt ett hjälplöst barn ta emot den sanna hjälpen. Därför behöver vi vuxna bli som barn, och Guds lag avslöjar oss som svaga, hjälplösa syndare som saknar egen rättfärdighet. Vi behöver iklädas Kristi rättfärdighet, det är vår enda räddning. Till hjälpbehövande erbjuder Gud sitt rike, sin nåd och förlåtelse. ”Ni alla som har blivit döpta till Kristus har blivit iklädda Kristus” (Gal 3:27). Vi kan inte klä oss själva i den rättfärdighet som lagen kräver eller föda oss själva på nytt. Vi blir klädda, vi blir födda på

nytt. Evangeliets och dopets födelseverk är inte vårt verk, vår lydnads-handling, utan Gud den helige Andes underverk med oss.

- I 1 Mos 8:21 står: ”Härefter ska jag inte mer förbanna jorden för människans skull, eftersom hennes hjärtas tankar är onda ända från ungdomen.” Detta ställe tolkar Lövdahl så, ”att det är först ifrån ungdomen som människornas hjärtan är onda. En del teologer har hävdad att människan är född ond. Bibeln däremot lär att människan är skapad god, jfr 1 Mos 1:31” (s 25). Lövdahl gör ingen skillnad mellan människan före syndafallet, då hon är rättfärdig och god, och efter syndafallet, då hon blivit andligt död och blind och saknar rättfärdigheten från Gud. Bibeln säger om människohjärtat efter syndafallet: ”Från hjärtat kommer onda tankar” (Matt 15:19). ”Kan det komma en ren från en oren? Nej, inte en enda!” (Job 14:4). ”Alla har syndat och saknar härligheten från Gud” (Rom 3:23). ”Se, i synd är jag född, och i synd blev jag till i min moders liv” (Ps 51:7). ”Genom en enda människa kom synden in i världen och genom synden döden, och så kom döden över alla människor, eftersom alla hade syndat” (Rom 5:12). ”Av naturen var vi vredens barn, vi liksom de andra” (Ef 2:3). Med orden ”alltifrån unga år” säger inte Mose att människonaturen blir fördärvad först i ungdomsåren. Mose motsäger inte Skriften i övrigt. Vad han säger är att när människan börjar bruka förnuftet och utveckla sina tankar blir det tydligt att hennes tankar är onda.

Synergismen

Med synergismen menas att en syndare i sitt oomvända tillstånd kan samverka med Gud för att komma in i Guds rike. Enligt Bibeln är det omöjligt. ”Det är lättare för en kamel att komma igenom ett synålsöga än för en rik att komma in i Guds rike.’ De som hörde detta frågade: ’Vem kan då bli frälst?’ Han svarade: ’Det som är omöjligt för människor är möjligt för Gud’” (Luk 18:25-27).

- Enligt Matt 19:21 svarade Jesus den rike unge mannen: ”Vill du vara fullkomlig, gå och sälj vad du äger och ge åt de fattiga. Då ska du få en skatt i himlen. Och kom sedan och följ mig.” Lövdahl kommenterar: Genom Jesu ord ”avslöjas det väldigt tydligt att den rike unge mannen inte hade fått lagen i hjärtat, utan bara i det yttre. Det fanns ingen vilja till överlåtelse. Gärningarna kunde inte frälsa honom, bara den fullstän-

diga överlåtelsen till Kristus.” Vad är det som frälser en människa? *Är det min trosgärning (att jag fullständigt överlåter mig till Kristus) eller är det vad jag förtröstar på?* Är det nåden allena, Kristus och hans ställföreträdande gottgörelse för mig eller är det min överlåtelse och att den är ”fullständig”? Enligt synergismen blir det avgörande steget i frälsningen människans trosgärning, som Lövdahl kallar ”den fullständiga överlåtelsen till Kristus”. Det krävs en hel del av människan för att komma in i Guds rike, inte bara ”överlåtelse” utan ”en fullständig överlåtelse till Kristus” (s 118).

- ”En överlåtelse till Kristus är att bli född på nytt, den gamla naturen försvinner”, skriver Lövdahl (s 207). Men enligt Bibeln är inte den nya födelsen ett verk av vår överlåtelse utan helt och hållet Guds verk. Inte heller lär Bibeln att den gamla naturen försvinner. Hos den pånyttfödde råder hela livet en strid mellan köttet (den gamla naturen, den gamle Adam) och Anden (den nya viljan) (Gal 5:17).

- Jesu ord ”Många är kallade, men få är utvalda” (Matt 22:14) kommenterar Lövdahl så här: ”De få som är utvalda refererar till dem som ger respons i form av tro på evangeliet” (s 123). Utkorelsen måste för en synergist grunda sig på något hos den troende. När Petrus skriver ”Ni är av Gud, Fadern, *förutbestämda* till att helgas genom Anden” (1 Petr 1:2), kommenterar Lövdahl: ”Guds utväljande är baserat på hans förutbestämmelse (1 Petr 1:2). Det är därför mycket möjligt att Gud förutser vem som ska ta emot Kristus och *baserar sitt utväljande på detta* (min kursivering)” (s 172). Enligt synergisten blir det som människan gör avgörande för Guds utkorelse. Eftersom Bibeln klart lär att en människas otro och eviga förtappelse helt och hållet är människans eget fel, tror synergisten utifrån förnuftets logik att tron och frälsningen inte helt och hållet kan bero på nåden allena. Men Bibeln lär klart att utkorelsen till frälsning inte har sin grund i någonting hos människan utan uteslutande i Guds nåd, hans barmhärtighet och Kristi förtjänst. Paulus skriver: ”På samma sätt finns det också i denna tid *en rest som Gud har utvalt av nåd*. Men om det var av nåd, så var det inte på grund av gärningar, *annars vore nåden inte längre nåd*” (Rom 11:5-6). ”Alltså beror det inte på någon människas vilja eller strävan utan på Guds barmhärtighet” (Rom 9:16). Det är den troendes stora tröst i tider av svårigheter och anfäktelse att frälsningen i Kristus, som jag förlitar mig på, är av nåd allena. ”Ty av

nåden är ni frälsta genom tron, inte av er själva, Guds gåva är det, inte på grund av gärningar, för att ingen ska berömma sig” (Ef 2:8-9). Att söka tröst i att min överlåtelse håller måttet är att lämna evangeliet och trösta sig med hjälp av lagen. Utkorelsen vill rikta den troendes blick uteslutande på evangeliet och är en del av evangeliets tröst.

- Lövdahl blandar samman Bibelns lära om Guds utkorelse till frälsning med den obibliska läran om en *dubbel* utkorelse, dvs att det skulle finnas både en utkorelse till frälsning och en utkorelse till fördömelse. Han skriver: ”Om Bibeln visade mig att Gud utvalde någon till frälsning och någon till fördömelse, som den kalvinistiska teologin säger, så skulle jag ha accepterat det” (s 180). Men Bibeln lär ingen dubbel predestination. Den lär tydligt att ingen är utkorad till fördömelse och att otron och fördömsen är människans eget fel. Men lika tydligt lär Bibel, i strid med vårt förmörkade förnuft, att frälsningen är helt och hållet Guds förtjänst och att de som kommer till tro och dör i tron på Frälsaren inte till någon del har bidragit till sin frälsning. De är Guds utvalda av nåd allena, utvalda ”innan världens grund blev lagd” (Ef 1:4). Och de medel Gud använder för trons upptändande och bevarande är nådens medel. Dem ska vi flitigt bruka. ”Hör, så får er själ leva!” (Jes 55:3).

Några märkliga läror

Jesus talar ofta om ”den yttersta dagen”. Han säger bl a: ”Detta är hans vilja som har sänt mig att jag inte ska förlora någon enda av alla dem som han har gett mig, utan att jag ska låta dem uppstå på den yttersta dagen. Ty detta är min Faders vilja, att var och en som ser Sonen och tror på honom ska ha evigt liv, och jag ska låta honom uppstå på den yttersta dagen” (Joh 6:39-40). Att den yttersta dagen är just den yttersta eller sista dagen, domedagen, borde det inte råda något tvivel om. Men Lövdahl, som har fastnat för läran om de troendes kroppsliga uppståndelse *före* den yttersta dagen och ett jordiskt tusenårigt kungadöme, får problem med denna text. Om Jesus ska låta de utvaldas kroppar uppstå först på den yttersta dagen, måste enligt Lövdahl den yttersta dagen betyda något annat än den sista dagen. Han skriver: ”Gamla testamentet använder uttrycket som en hänvisning till den tid då Messias skall komma och upprätta sitt rike på jorden, med Israel som mittpunkt, Jes 2:2ff, Mika 4:1ff. Nya testamentet uppenbarar mer om dessa ’yttersta

dagars'. De yttersta dagarna är en period som omfattar den nuvarande kyrkans tidsålder, lidande, Jesu andra tillkommelse, etablering av Kristi kungadöme, jämför Apg 2:17-21, 2 Tim 3:1, Hebr 1:2, 2 Petr 3:3. De dödas uppståndelse (Joh 6:39,40,44,54) ska också ske i denna period" (s 155).

Det är sant att Nya testamentet med uttrycket "de yttersta dagarna" eller "de sista dagarna" syftar på hela den nytestamentliga tiden, kyrkans tid om man så vill. Men Jesus talar inte om uppståndelsen under "de yttersta dagarna" utan "på den yttersta dagen". De som dött i tron lever redan nu i himlen och regerar med Kristus. Johannes såg "deras själar som hade halshuggits" att "de levde och regerade med Kristus i tusen år" (Upp 20:4). De som dör med Kristus börjar omedelbart regera med honom. De tusen åren är det symboliska namnet på den nytestamentliga tiden. Det Johannes kallar "den första uppståndelsen" är omvändelsen, då en människa uppväcks från andlig död till andligt liv genom tron på Kristus. Jesus talar om denna uppväckelse eller uppståndelse i Joh 5:25 och skiljer den från kroppens uppståndelse på den yttersta dagen, "då *alla* som är i gravarna ska höra hans röst och gå ut ur dem" (Joh 5:28f).

Lövdahl kallar den andliga döden för "den andra döden" (s 80). Men den andliga döden är den död vi föds in i. Paulus skriver om vårt tillstånd före uppväckelsen till andligt liv: "Ni var döda genom era överträdelser och synder" (Ef 2:1). "Den andra döden" är vad de otroende möter när de dör, evig skilsmässa från Gud.

En annan märklig lära i Lövdahls bok är att jorden inte ska förgå (försvinna) utan bara förändras och "bestå för evigt" (s 87). Men Jesus säger: "Himmel och jord ska förgå (på grekiska *pareléusetai* som betyder 'försvinna, förgå'), men mina ord ska aldrig förgå" (Matt 24:35). Och Petrus skriver: "Herrens dag kommer som en tjuv, och då ska himlarna försvinna under våldsamt dån och himlakroppar upplösas av hetta, och jorden och de verk som är på den inte mer finnas till" (2 Petr 3:10).

Grundtexten

När det gäller de handskrifter som finns till Bibelns grundtext, tycks Lövdahl mena att den begränsade mängd avskrifter av avskrifter som fanns att tillgå på 1500-talet alltid är de bästa. Men genom den stora mängd handskrifter som har påträffats sedan dess kan det i vissa fall

fastställas att vissa tillägg har gjorts till originaltexten utan handskriftsstöd. Så har t ex 1 Joh 5:7 fått ett långt tillägg som saknas i alla grekiska handskrifter före 1500-talet e Kr. Detta tillägg har sin grund i att den latinska bibelöversättningen (Vulgata) införde detta tillägg utan något handskriftsstöd. Likväl försvarar Lövdahl detta tillägg som om det skulle ha stöd i de många handskrifter som vittnar om hur originaltexten har sett ut. Gång på gång (s 91, 129, 133, 209) utgår Lövdahl ifrån att den begränsade mängd av grekiska handskrifter som man kände till i början av 1500-talet är de bästa när det gäller att fastställa hur originaltexten såg ut.

Det är viktigt att så troget som möjligt hålla sig till originaltexten. Bibeln varnar inte bara för att ”dra ifrån” utan också för att ”lägga till”. Lövdahl vill slå vakt om Bibeln och dess tillförlitlighet, och det är bra. Han vill inte lägga till eller dra ifrån när det gäller vad Bibeln lär. Men dessvärre är det just det som inte så sällan sker i boken ”Svåra verser i Bibeln”.

Seth Erlandsson

Utblick över samtiden

Teologisk samsyn omöjlig

Svenska kyrkans kyrkomöte hamnade i år i rampljuset genom sitt beslut om en välsignelseakt åt samkönade par som söker hennes välsignelse. En ny handbok för ett nytt vigselritual ska tas fram. Beslutet föregicks enligt rapporterna av en livlig debatt. Den som efterlyste teologisk samsyn i Svenska kyrkan fick svar av Stockholms biskopen Caroline Krook, som uttryckte sin åsikt genom att säga: ”Det går inte att vänta på teologisk samsyn. Då hade präster aldrig fått gifta sig, kvinnor hade aldrig blivit präster och jag hade aldrig fått bli biskop”. Det framgick inte om någon delegat vågade kommentera utlåtandet. Men det sagda bekräftar ju endast vikten av teologisk samsyn. Men förutsättningen är naturligtvis att det finns en teologi, som ligger till grund för samsynen.

Många präster har reagerat mot mötets beslut om en sådan välsignelseakt och gjort en namninsamling mot förslaget. Nu heter det visserligen att ingen ska tvingas, men det är toner som känns igen sen förr. Redan har stiftscheferna beslutat kalla in undertecknarna för samtal. De ska göras medvetna om att majoriteten alltid har rätt. I en kyrka som styrs av politiker är det inte lätt att plötsligt hävda en annan auktoritet än folkviljan. Är undertecknarna införstådda med det? Hur handlar nu den enskilde prästen när han plötsligt ställs inför en svår situation? Kyrkomötet är det högsta beslutande organet i Svenska kyrkan och nu är man där. Den som opponerar riskerar att frysas ut, neutraliseras och betraktas som splittrare.

Ett exempel på det är den kenyanske biskopen Walter Obare, som vidge Missionsprovinsens biskop; han förlorade sin status av teologisk rådgivare inom Lutherska Världsförbundet (LVF). Anledningen är att han med sitt agerande hotar enheten, säger LVF:s ordförande biskop M Hanson. Biskop Obare hade med sitt handlande skadat ”enheten” som bestod i att medlemmarna respekterade varandras åsikter, enligt Hanson. Det får väl anses märkligt att enheten endast sträcker sig till att respektera varandras åsikter. Så fort en åsikt resulterar i handlande är plötsligt enheten hotad. Handlingen talar högre än ord. När bekän-

nelsen tar sig uttryck i handling och inte bara i ord blir den så mycket kraftfullare. När aposteln varnar sina församlingar för den falska lärans fara, ska deras reaktion visa sig i handlande, inte bara en protestlista. *"Jag uppmanar er, bröder, att ge akt på dem som vållar splittring och kan bli er till fall, i strid mot den lära som ni har fått undervisning i. Vänd er bort från dem"* (Rom 16:17).

Muhammed, Giertz, Ström och biskop Wadensjö

Bengt Wadensjö, f d biskop i Svenska kyrkan, svarar på frågan om huruvida Muhammed var en Guds profet eller ej i *Kyrkans Tidning* 43/2005. En imam ställde frågan till honom och han besvarade den med: "Ja, Muhammed måste ses som Guds profet". Hans argument för denna åsikt är, att en profet bär på en vision. Andra i hans omgivning med profetisk vision och kallelse som skulle kunna komma ifråga är Bo Giertz och Ingmar Ström, båda f d biskopar i Svenska kyrkan.

Islam anser att Muhammed var den siste profeten. Detta kan Wadensjö inte hålla med om; han vill ställa in fler i profeternas rad. Det är tydligen den enda punkt på vilken Wadensjö avviker från islamistisk tro och bekännelse. Ord som t ex "Jag är vägen, sanningen och livet. Ingen kommer till Fadern utom genom mig" (Joh 14:6) är ord som inte utesluter andra "vägar". Orden är avsedda för judar som var en minoritet. Dessa ord skulle på så sätt legitimt vara en liten överdrift. "Jesu ord är alltså mer öppna för olika tolkningar än vad vi har gjort dem till", skriver han.

Med sin "bekännelse" ställer sig Wadensjö utanför den kristna kyrkan. Inledningen och avslutningen till athanasianska bekännelsen gör det alldeles klart. Utan tron på Jesus som Guds Son förblir man en hedning. Därför har våra fäder bedrivit mission i de islamiska länderna, för att de ska få höra evangelium och bli räddade. Muhammeds gud är inte Bibelns Gud, utan en främmande gud och en avgud. En sådan gud kan inte frälsa, en sådan gud kan inte ge något hopp inför döden och domen. Därför talar inte Koranen om någon annan frälsning än den som människan själv kan åstadkomma. Hos de falska gudarna finns ingen räddning, bara förtvivlan och hopplöshet.

En profet är inte i första hand en människa med visioner - som för övrigt de flesta människor har - utan en som talar på Guds uppdrag. Det är en som bär fram Guds unika budskap till människorna. Att komma

med en vision räcker inte. Det räcker inte ens att vara en ängel från himlen. Om budskapet strider mot Guds uppenbarelse, är han förbannad (Gal 1:8).

”Den ofullbordade frälsningen”

Pastor Ulf Ekman tog vid sitt seminarium i Uppsala upp frågan om den kristnes kallelse, enligt *Världen idag* 11/12 2005. Det är som vanligt ett välfyllt auditorium som lyssnar till sin karismatiske ledare. Ekman vill nu ha en ”renare” församling. Han säger: ”Bibeln talar väldigt lite om ditt ministry. Din främsta kallelse är att bli lik Jesus. Du och jag är kallade att predika evangelium, men framför allt är vi kallade att leva evangelium”. Alla Pauli brev lägger betoningen på oss själva och den pågående frälsningen, enligt Ekman. ”Du måste låta den helige Ande göra ett mirakel i ditt liv, annars är det ute med dig”, sådant var budskapet när en modern apostel predikade inför ett fullsatt auditorium. Evangelium om den fullbordade frälsningen i Kristus är främmande för den naturliga människan, men den är tydligen lika främmande inom den karismatiska rörelsen.

Ekman har gjort sig känd över hela världen med sin rörelse Livets Ord. Han har tillbringat några år i Jerusalem, men också gjort resor till en rad platser i Asien och byggt upp församlingar och utbildat ledare. Rörelsens egen tidskrift *Missionsmagasinet* lämnar ständigt rapporter om de projekt som är oerhört framgångsrika. Nu kommer Ekman tillbaka till Uppsala med budskapet att frälsningen är ofullbordad. Den är ett pågående verk i våra liv. Den karismatiska rörelsen uppfattades av vissa som en ny rörelse i kyrkans historia. Inom vissa konservativa sammanslutningar imponerades man av den frimodighet som kännetecknar denna rörelse. Men här kan tillämpas den vises ord: ”Intet nytt under solen”.

Föreställningen om människans förmåga att lyfta sig själv är inte ny men den är lika fruktlös och farlig idag som förr. Fariseismen ändrar inte karaktär för att den verkar andefylld och hängiven. Den som står rättfärdig inför Gud gör det med en tillräknad rättfärdighet. Någon annan rättfärdighet känner han inte, utan bekänner med Herrens profet: ”Vi är alla orena, alla våra rättfärdiga gärningar är som en smutsig klädsel. Vi kommer alla att vissna som löv. Som löv förs bort av vinden kommer vi att föras bort av våra missgärningar” (Jes 64:6).

Och Herrens apostel säger: ”*Men Gud bevisar sin kärlek till oss genom att Kristus dog i vårt ställe, medan vi ännu var syndare. När vi nu står som rättfärdiga genom hans blod, hur mycket säkrare skall vi då inte genom honom bli frälsta från vredesdomen. Ty om vi, medan vi var Guds fiender, blev försonade med Gud genom hans Söns död, hur mycket säkrare skall vi då inte bli frälsta genom hans liv, när vi nu är försonade. Men inte bara det, utan vi gläder oss i Gud genom vår Herre Jesus Kristus, genom vilken vi nu har tagit emot försoningen*” (Rom 5:8-11).

AS

TVÅ GRUNDLÄGGANDE SKRIFTER OM BIBELN!

- **Bibeln – dess ursprung och syfte**

(Seth Erlandsson) – kr 35:-

- **Bibeln i Luthers teologi**

(Siegbert W. Becker) – kr 35:-

Beställas från Tidskriften *Biblicum*,
Släntvägen 10, S-331 35 Värnamo. Tel 0370-18217.
E-mail: biblicum@bredband.net

**Boknyhet
för barn
och ungdom
från Biblicums
förlag**

Bibeln i bilder

av *William F. Beck*

En vackert illustrerad sammanställning av 92 bibliska berättelser med syftet att göra barn och ungdomar förtrogna med Bibelns budskap så som det förmedlats av Gud till världen genom händelser i historien.

376 sidor. Ca-pris: 85 kr + porto

**BIBLICUMS FÖRLAG, c/o Ingvar Adriansson
Släntvägen 10, 331 35 Värnamo
Tel: 0370-182 17. e-post: biblicum@bredband.net**

NY!

Mats Molén

När människan blev ett djur

I denna bok visar Mats Molén hur evolutionsteorin påverkar våra attityder och etiska värderingar, något som vi vanligtvis inte inser eller vill inse. Ett allomfattande och okritiskt accepterande av evolutionstänkandet försätter den enskilda människan ständigt i etiska och moraliska konflikter.

I denna nya bok ingår också en studieplan samt även studieplaner till författarens två tidigare böcker "Livets uppkomst" och "Evolutionsslåset" som båda behandlar samma ämnesområde. Dessa studieplaner syftar till att fördjupa debatten kring det evolutionistiska tänkandet och dess konsekvenser i vår tid och är väl lämpade att användas både i skola och kristet församlingsarbete.

Beställs från

BIBLICUMS FÖRLAG, Släntvägen 10, 331 35 Värnamo

E-mail: biblicum@bredband.net

Vädjan om hjälp

■ Vi vädjar till alla som förstår värdet av ett fritt bibelforskningscentrum för information och forskning att ekonomiskt stödja Stiftelsen Biblicum. Utan trogna understödjare kan Biblicum inte fullfölja sin viktiga uppgift.

Bankgiro   Sverige 251-4701
Postgiro   Sverige 15 23 35-6
Bankgiro   Norge 7877.08.15400
Sampa Bank   Finland 800017-70843747

■ Hjälp oss att sprida våra böcker och småskrifter! Inte minst studerande och lärare behöver en saklig information om Bibeln och bibelforskningen, som inte tar sin utgångspunkt i förlegade bibelkritiska teorier utan noggrant presenterar *biblisk tro* och *historiska fakta om Bibeln*.

■ Hjälp oss också att få flera understödjare och prenumeranter på vår tidskrift!

Stiftelsen Biblicum

Besöksadress:

Hantverkaregatan 8B, 341 36 Ljungby. Tel 0372/86303

Postadress:

Ordförande Alvar Svenson, Klasgatan 10, 340 14 Lagan
Tel 0372/30857. E-mail: alvarsvenson@yahoo.se

Tidskriftens expedition:

Ingvar Adriansson, Släntvägen 10, 331 35 Värnamo
Tel 0370/18217. E-mail: biblicum@bredband.net

Kontakt i Norge:

Egil Edvardsen, Solåsvn. 20, 4330 Ålgård
Tel 51617540. E-mail: egil.edvardsen@luthersk-kirke.no